

చిదంబరప్రణీతము.

పత్రికా :

కందుల గోవిందము,

జూరల్ మక్ డిస్టో, బెజవాడ.

PRINTED AT SCAPE & CO., COCANADA.  
1926.

Copy-Right Registered]

[Price As. 12

# సంగీతప్రహ్లాద

[గ్రీ. థకర:—సోమరాజు రామానుజరావుగారు]

ఈగ్రంథమును రచించినకవిగారు “స్వరాజ్యరథా”ది బృ  
 టకములను రచించిక్రిగన్నవారు. వీరకవిత్వము ద్రాక్ష  
 అందుముఖ్యముగ నీనాటకమత్యంతాదృశ్యముగ వ్రాసె  
 భాగవతమునందలి “మందారమకరంద” అనుపద్యముతో స  
 గనుండు సనేకపద్యము లీపుస్తకమునందున్నవి. సంగీతప్రహ్లా  
 డచేతనే యుండు రమ్యములగు సనేక పాటలుగలవని యూహిం  
 సునక సనందనాదులవలన విష్ణుద్వార పాలకులగు జయవిజయుల  
 ముగిలుగుటయు” వారు హిరణ్యకశ్యపహిరణ్యాక్షదానవులై  
 గుంటయు శ్రీవిష్ణుయజ్ఞవరాహరూపమున హిరణ్యాక్షుని రూప  
 టయు తద్విచారమున హిరణ్యకశ్యపుడు విష్ణుని సాధింప తపంబ  
 టయు, బ్రహ్మవరంబులిచ్చుట, యూగోని నిండుకొను లీలావతి  
 ట్టుట, వారదుడువిడిపించి తన యాశ్రయంబునకుగొని చని విష్ణు  
 నేయ గర్భనుడగు ప్రహ్లాదుడునుట, ప్రహ్లాదుని బాల్యము,   
 క్రికి హిరణ్యకశ్యపు డాగ్రహించి వాని విష్ణుభక్తి మానుటకు  
 మర్కులకడ చదివించుట, “ఎంతచెప్పిన విష్ణుభక్తి మానని ప్రహ్లా  
 హిరణ్యకశ్యపుడు కొండలద్రోయించి, సాగరములముంచి, యగ  
 డవేసి, సములగరపించి వివహిష్టించి, యనేక బాధలందెట్టుట”  
 వుప్రహ్లాదు సనేకవిధముల రక్షించుట, విష్ణుభక్తి మహత్వము  
 తీరవలెను. విష్ణువు నెందుంగానకవిసిగివేసరి హిరణ్యకశ్యపుడు తు  
 తుమూరుని విష్ణుడెందున్న వాడనినాతని నడుగుట, ప్రహ్లాదుడు, ఇ  
 గలడంచులేడు సంచేమామువలద; చక్రి సర్వోదగతుం డనియు  
 మీయ హిరణ్యకశ్యపుడు హరియిందుగలడాయని సభాస్తంభం  
 గొట్ట శ్రీహరి స్మరింపవలెనధార్థయై స్తంభమునుండి వెడలివ  
 హేమకశ్యపుని వత్తముంజీల్చి సంహరించుట, (మహాభయంకర  
 ము) గ్రంథమంతయు తౌద్రీధక్తిరసముల చక్కని మేళనమైయున్న  
 కొలదివర్ణితులగుట, త్వరకడవలెను. వెల 0—12—

వలయువారు—

కందుల గోవిందం,

జనరల్ బుక్కుడిపో బెజవాడ

# కృష్ణ తులా

చిదంబర ప్రణీతము.

కల్పిష గు,

కందుల గోవింద శాస్త్రి

జవరల్ బుక్ షాపు, బెలవాడ.



మొదటికూర్పు 1000, దశమ

స్కేప్ అండ్ కో., కె. సుబ్బారాయ నాదనలచే

ముద్రించబడియె.

1926.

# పాత్రములు.

అరుషులు.

తృధారుడు.

శ్రీకృష్ణుడు.

నారదుడు.

గర్గమహర్షి.

సభ్యులు.

వసంతకుడు.

స్త్రీలు

సత్యభామ.

రుక్మిణి.

లక్ష్మణ.

జాంబవతి.

మిత్రవింద.

భద్ర.

కాళింది.

నాగ్నజితి.



# నాటకకథాసంగ్రహము.

—K—  
—:ప్రథమాంకము:—

శ్రీకృష్ణుడు రుక్మిణీతో నుద్యానవనమున విహరించుచుండఁగా నారదమహర్షి దేవలోకమునుండి వచ్చి కృష్ణునకుఁ బారిజాతకుసుమ మిచ్చుట. కృష్ణుడు దానిని స్వీకరించి రుక్మిణి కేళిపాశమున ముడుచుట.

—:ద్వితీయాంకము:—

సత్యభామ కమలవలన నావృత్తాంతమువిని మనస్తాపమంతరంగమున నిముచ్చుకొని భర్తృవశీకరణోపాయముం గూర్చి కమలతో యోజించుచుండఁగా నారదమహర్షి వచ్చి ఆకర్షణవృత్తముఁ జేయుమని యుపదేశించియేగుట.

—:తృతీయాంకము:—

సత్యభామ కృష్ణున కుపచారములు గావించి యాతని నావృత్తమున కంగీకరింపఁజేయుట.

—:చతుర్థాంకము:—

సత్యభామ కృష్ణునితోఁ గూడి ఆకర్షణవృత్తముఁ గావించి కృష్ణుని నారదమహర్షికి దానమిచ్చుట. నారదుడు కృష్ణుని స్వీకరించుట. సత్యభామ భర్తృమెత్తొ ద్రవ్యము తూచి నారదున కీయలేక యుద్విగ్నమాననయగుట.

పంచమాంకము. —

సత్యభామ తనతోడి కోడండ్రద్రవ్యమంతయుఁ దెచ్చియుఁదుల  
తూఁపలేక తుదకు నారద ప్రబోధమువలన రుక్మిణీ దేవి కళ్లపైఁ  
బడుట. తులసీ పూజఁగావించుకొనుచుండెడి రుక్మిణీమహాదేవి వెంటనే  
వచ్చి భక్తి భావముతో నొక్కతులసీ దళముధట్టవైచుంచి శ్రీకృష్ణుని  
తో సరిగా తూఁచుట, నారదుఁ డాతులసీదళము దీసికొని కృష్ణుని  
వారి కొప్పగించియేగుట, జయధ్వనులు, పుష్పవర్షము, మంగళము,





## శ్రీకృష్ణతులభారము.

వృథమాంకము

నాం ది

శా. లోకాతీతచరిత్రుడొక్కటలనాలోకైకసాధ్యుండు నా  
నాకారుండు విచిత్రవర్తనుడు దుర్వ్యామోహవిధ్వంసి వి  
శ్వైకత్యాణవరాయణుండఖలమాయానూతఁ ధారుండు మా  
శ్రీకృష్ణుండు వరాత్పరుండు భవనక్షేమంబుఁజేకూర్చుతఁ.

(నూతఁ ధారుండు వ్రేవేళించి పుష్పాంజలింజల్లి)

నూతఁ—రసికులగు సామాజికులు నవీనరూపక వ్రేయోగసం  
దర్శనకుతూహల త్వరమాణమానసులై జలధరప్రాయుర్భావమునకుఁ  
జాతకమునట్లు బ్రేతీక్షించుచున్నారు. ఆహ! మాభాగ్యమేమి?  
(తెరవైపునఁజూచి) పేయసీ! నైకధ్యమింకనుగాలేదా?

నటి—ఆర్యపుత్రా! ఇదిగో వచ్చుచున్నాను. (వ్రేవేళించి)

ఏమియాజ్ఞ.

నూతఁ—ఆర్యా! ఇది గొప్పసమయము,



చ. నవనవభావ పోషణమునక మదికింపొనరించి సభ్యునం

స్తవములకెల్లఁ బాత్రమయి తన్మయితక గలిగించి సోహమి  
త్యవకలన ప్రమాదరసమందున తేల్చెడి యాపకంబు నీ  
యవసరమందు నాడవలదా? మనభారతశక్తి వెల్పుడక.

నటి—ఆర్యపుత్రా! ఈకాలమున విస్ఫువ్వవల్ల పరిపాకదూరికృ  
తనిరాకృత్యోచ్చారణ సంప్రదాయప్రతిపదసందిగ్ధాక్షర వ్యక్తిప్రయ  
క్తాంగ్లేయభాషాగంధ సమాఘాటమువలబనానాపకబాలంకృతదోష  
సహస్రదూషితా సంస్కృతకతికయ సంస్కృతవాక్యసమువలబ్ధిమాత్ర  
కృతార్థమృన్య రసజ్ఞమృన్య తృణకృత బ్రహ్మలోకమృన్యతాది దు  
రవస్థాసంక్షోభితాత్మీయప్రవర్తనావిదగ్ధులగు కవివిదగ్ధులతో ట్టిరూప  
కము రచియించెడి వారెవరుందురు? మనకట్టి యాపకరత్నము దుర్లభ  
ముగదా?

నూత్రీ—ముగ్ధురాలా! నీవట్లనవలదు, ఈకాలమందుఁగూడ  
నుభయభాషావిశారదులగు కవిసార్వభౌములు లేకపోలేదు. వీనిము  
నాకు శీఘ్రస్ఫురణకు వచ్చినవారిలో నొక్కరిని జెప్పెదను.

కా. కాళీప్రాపితసంస్కృతాంధ్ర కవితాగంగావగాహుండు భూ  
పాలశ్రేణిసభాబహుకృతి మహాభాగ్యైక సాత్పుండు నా  
నాలంకారకలారసజ్ఞఁడవధాన్యగ్రేసరుండుత్తమ  
వ్యాలోలుండు చిదంబరుండనెను విద్వన్మౌళి నాలింతువే ?

నటి—నాథా! మఱచితి మఱచితి! ఆశుకవితావధానప్రదర్శన  
సమ్మోహితజగన్మండలుండగునా కావ్యకలానిధిరచియించినయాపక మైన  
చో నది యభియక్తోద్దీపక మగుటకు సంశయమేమి? దానినామ మేమి?

నూత్ర—

గీ అబల! కృష్ణతులాభారమనెడు మెక్క-  
యాశుదృశ్యప్రబంధమాహ్లాదమొదవ  
సంపదబడియున్న దా కపిశ్వరునిచేత  
దాని నేడు ప్రదర్శింపఁ దలచినాడ.

నటి—అర్యా! మనభరతవిద్యావైదుష్యమునేటికిఁ గృతార్థ  
మైనది.

నూత్ర—కలికీ! ఇదియే మనకు నుముహూర్తము. అంబరత  
లమునుండి గేఱము వినవచ్చుచున్నయది. అనంతరకరణీయమునకు  
సంసిద్ధులము గావలయు రమ్ము

(నిష్క్రమించుచున్నారు)

— ప్రస్తావన —

—

వారదుడు—(వ్రేవేళించి)

—రీ గే య ము రీ—

చేయకురా మతిహీన! ధనాశక్  
 చేయును రా నీమతిని నిరాశక్  
 స్వీయకర్మ సంప్రాప్తఫలంబునఁ  
 జితములోపలఁ దృప్తిగనరా॥  
 భజియింపుమురా గోవిందునిమది  
 భజియింపుమురా మూఢమతీ!  
 మించుబోండ్ల కుచనాభిదేశములు  
 గాంచి మోహమున ముగ్ధకురా  
 ఎంచఁగనయ్యవి మాంసవికారము  
 లంచు మతిమ్మఱి యోజింపుమురా॥ భజి  
 సారసదళమునఁ గదలెడు సీరము  
 తీరున జీవిత మతిచపలము రా  
 ఘోరవ్యాధ్యభిమానగ్రస్తా  
 కారము లోకము శోకహతము రా॥ భజి!  
 ఎంతవఱకు నీవార్జించెదవో  
 యంతవఱకే నిన్నాసింతురు రా  
 కొంత శరీరపటుత్వము దగ్గిన  
 నంత నింట నిన్నెవఁడడుగునురా?॥ భజి ।

దేహశ్వాసములుండెడివఱకే

గేహములోఁ గుళలంబుగును రా

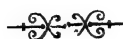
దేహములోఁ పలి వాయువుపోయిన

దీనిజూచి పెండ్లముభయపడు రా! భజి ||

అహ! యీ పారిజాతపుష్ప మెంతమనోహరముగానున్నది. )  
 ప్నిమాగులు చూచినను తనివిదీఱకున్నయది. ఆహ్లాదించిన కొలంది  
 యు నవనవపరిచుళపరంపరలెగఁజిమ్ముచున్నయది. ఇది శ్రీకృష్ణునక  
 ర్పించి నేనుతరించెద. తరుణీభోగ పరాయణుండగు నామహాపురుషునకీ  
 పుష్పమానందముగలగించినట్లు నాబోటిజడదారికిఁగ్రమీదావమునా  
 కానేరదు. స్వర్ణఖచితమైనరత్నము పరకాశించి నట్లు మృత్పిండనిపా  
 రితమైన రత్నముపరకాశించునా? ఇదిగో శ్రీకృష్ణుఁడు రుక్మిణీసమేతుడై  
 మాధవీలతాజ్యమగు రసాలంబుచంకంబున కనులకు విందొనరించుచు  
 న్ననాఁడు. త్వరితముగా నేనచ్చటికేగవలయు.

( పరిక్రమించుచున్నాఁడు.)

—( ఆ రా మ ము )—



(రుక్మిణీయు శ్రీకృష్ణుడు వ్రేవేళింతురు)

కృష్ణ—శైష్టే! ఇదిగో యీమృగశాబకము నీవీక్షణంబులకు జంకి యెంతజవంబునఁ బరుగిడుచున్నదో కాంచితివా?

రుక్మి—నాథా! నావీక్షణములకట్టి సామర్థ్యములేదుగాని భవదృఢికుటిభనుఁవరిత్రస్తమై పరుగిడుచున్నట్లు గనుపట్టుచున్నది.

కృష్ణ—ప్రాణేశ్వరీ! ఈవరిహాసవచనంబులకేమిగాని యీమరాళమునకు గమనవిలాసము నీవునేర్పితివా? నీకే మరాళమునేర్పినదా? నిజము చెప్పుము.

రుక్మి—కృష్ణా! నర్వాంతర్యామివగు నీకుఁ దెలియవలసినదిగాని ముగ్ధురాలనగు నేనెట్లు దెలియనేర్తును.

కృష్ణ—కాంతా! యీమల్లికాకుసుమములెంత హృదయంగమముగానున్నయవి. కోసియిత్తునా?

రుక్మి.—ప్రాణేశ్వరా! మీకు శ్రమము పలదు టారీశిలాఫలకమువైఁగూర్చుండుఁడు. నేను గోసికొనివచ్చెద. (వరికొరించి పువ్వులఁ గోయుచుండును.)

కృష్ణ—(రుక్మిణి వంకఁజూచుచు)అహా!

ఉ. ఎందఱుభార్యలుగడినను నీనుదతీమణియట్లు నన్నునా  
నందరసాద్ధిఁజేల్పుఁ గల నాతిమఱొక్కఁ తె లేదు లేదు నా  
డెందము భక్తిపాశము ఘటించినలోఁబడినట్లు లందములే  
చందములెన్నిజూపినను ధైర్యముఁబాయఁగఁ బోవఁదెన్నఁడుగ.  
(శ్రీవరాహభీనయించి) ఏమియీగానమాధుర్యము. (వైసఁజూచి)

మ. అదియేమో ? యొక కాంటిపిండమయినట్లా కాశ భాగమునుండి దిగజాలుచుచుండె

(విమర్శించిచూచి) జేహమను సందేహంబుజన్మించె  
(విమర్శించిచూచి) అ

ల్లదిగో పూరుషుడట్లు దోచెనెవడో ?

(విమర్శించిచూచి) అస్మత్తపోభాగ్యము  
భృతయంబున రీతి నారదుడిదేమో? యిట్లు లేతెంచెడిక.

కాంతామణి! రుక్మిణీ! మనకు భాగ్యదయమబ్బినది రమ్మ.

రుక్మి—(వచ్చి) నాథా! యేమి?

కృష్ణ—ఇదిగో వ్యోమాంగణమునుండి నారదమహర్షి వచ్చుచున్నాడు.

రుక్మి—అమహాత్ముడు. స్వర్గలోకమునుండి వచ్చుచున్నట్లున్నది.

కృష్ణ—అసంగతి పారిజాతకునుమఘమఘమార్పలులే చెప్పక చెప్పచున్నవి.

రుక్మి—నాథా! గోవిందనామ సంకీర్తనముచే నామహానుభావుడొదలు మఱచి వచ్చుచున్నాడు. నీభక్తిచే నిట్లు మహాత్ములెల్లరు ముక్తాత్ములగుచుందురు.

కృష్ణ—రుక్మిణీ! నాభక్తివలనగా నుగ్గడించద వేమి? దాని ప్రభావము నీకేమి తెలియును?

రుక్మి—

సీ. భూతివంచక సమదూభృత శోకమునుండి

తొలగుట సీభక్తివలనగదె

సంసారబంధంబు నడలించుకొని నిరా

కులుతొట నీభక్తివలనఁగాదె

పొరిపొరిమేనులు మఱచి బహ్మనంద

పరులొట నీభక్తివలనఁగాదె

అణిమాదిసిద్ధుల కాధారభూతులై

వెలయుట నీభక్తివలనఁగాదె

గీ. కరమపావనమైన నీభక్తివలన

కానికార్యంబులేపియుఁ గానరావు

నిర్వికారహృదాస్వాద్య నిగమవేద్య

సచ్చిదానందరూప! విశ్వభ్రదీప !

నార—(అంబరమునుండి దిగుచు)

— శే య ము —

అర్థమనర్థంబని తెలియుమురా

వ్యర్థమురా నుఖమేమున్నదిరా ?

అర్థవంతులకుఁ బుత్రుఁడుగూడ న

నర్థకరుండగుఁటల్లగ వడు రా॥ భజి ॥

బాలుండాటలు పాటలుగోరున్

లీలావతులన్ దరుణుఁడు గోరున్

కూలున్ ముదుసలి వ్యసనములోఁజూల్

చాలుఁబరబ్రహ్మాంబెవనికిరా?॥ భజి ॥

జాయయెవతెరా? సుతుఁడెవ్వఁడురా?

సంసారంబిది బహుచిత్రిము రా

ఈయెడశక్లీ వేతెంచితివో?

యెవరివాడవో? యిది తెలియుము రా॥ భజి॥

సత్సంగత్వము సమకూరినచో  
 సర్వము నిస్సంగత్వము రా  
 నిస్సంగత్వము గలిగినపిమ్మట  
 నిర్మోహత్వమునిత్యము రా! భజ!  
 నిర్మోహత్వము సంప్రాప్తించిన  
 నిశ్చలతత్త్వము సిద్ధము రా  
 నిశ్చలతత్త్వము సిద్ధించినచో  
 నిజముగ జీవన్ముక్తియై రా! భజ!

కృష్ణ—మహాత్మా ప్రణామము

రుక్మి—జేవా! నమస్కారము.

నార—(కనులుమూసికొని నాట్యము చేయుచు)

— శే య ము —

కారుకోడెదనమాటినపిమ్మట  
 కామవికారము లెక్కడరా?  
 పెరములేకుండిన పిమ్మట కా  
 సారవిలాసం బెక్కడరా? భజ!  
 ద్రవ్యముసర్వము పోయినపిమ్మట  
 తనవరివారం బెక్కడరా?  
 అవ్యయచూర్గం బెఱిగినపిమ్మట  
 హా!! సంసారం బెక్కడరా? భజ!  
 సాయంబుదయము రాతిరివలలు వ  
 సంతశిశిరములు నివియవియెరా  
 ఆయువు పోయెడిగాలం బాడెడి  
 నాశబంధము లూడవురా! భజ!



కృష్ణ—మహాత్మా! వ్రజామము.

నార—(కనులు తెరిచి) ఓహో! కృష్ణభగవానులారా! ధన్యుడనైతి ధన్యుడనైతి. దేవా! వాసుదేవా! భవన్నామామృత పానవివ శీకృతేంద్రియుండనై నిన్నుఁగూడ తెలిసుకొనఁజాలకపోతిని. ఆహా! గోవిందనామసంకీర్తనామృతమాధుర్యముకింద తుచ్ఛములగు దాగ్రాదిమాధుర్యములెంతటివి (కనులు మూసికొని) ఆహా! యెంతసుఖామృతాబ్ధిలో నోలలాడుచుంటిని (కనులు తెరిచి) దేవా! పురుషోత్తమా! ఇదిగో నాయుపాయనముగైకొనుము (పారిజాతపుష్పము నిచ్చుచు న్నాడు.)

కృష్ణ—మహావ్రసాదము (తీసికొని) కాంతామణి! నీకీపుష్పములగియున్నది.

నార—ముమ్మాటికి రిగియున్నది.

కృష్ణ—రుక్మిణీ! దీనివిశేషములు నీకుఁదెలియనివికావు. నీవేల వరాజ్యులురాలవయ్యెదవు? నీతురుమున నేనే యీకుసుమము నలంకరించెద నిటురమ్ము.

రుక్మి—నాథా! నీవనుగ్రహముచే నుసంగునదియే నాకు వరమవ్రసాదము. కాని సత్యభామకీవార్తదెలిసినచో. నేమియపాయము కలుగునోయని నాహృదయము శంకించుచున్నయది.

కృష్ణ—కలికీ! నావట్టమహిషివగు నీకుఁదప్ప నీకునుమమన్యలకుఁ దగదా. నీవింక శంకింపఁబనిలేదు. (కేశపాశముపై నలంకరించుచున్నాడు)

కమల—(వటాక్షేపమునఁ బ్రవేశించి) (స్వగతము) ఏమీ; యీకృష్ణుఁడెంతమా యావి, వీనినినమ్ముకొని యమాయకురాలగుమాన

త్యభానుమరియలేక చచ్చిపోవుచున్నది. ఇతఁడిట్టివాఁడని నేనెన్నఁడు నుతలంకలేదు. సత్యభామాగృహమున కీతఁడు వచ్చునపుడెల్ల మార్జలమువలె మెల్లమెల్లగా నడులిడుగుకొనుచు మహాసౌజన్య నిధివలె నపరాధమన్న నెట్టిదో యెఱుంగనివాఁడువలె కనబడుచుండెడి వాఁడు. ఈతఁడింతటివయోముఖ వివకుంధమని మాకుఁడెలియదు. పాపము మాసత్యభామ యీతఁడిట్టి గోముఖవ్యాఘ్రమునియు తృణ చృన్న కూపమనియు నెఱుంగక యెంతకాలమునుండి వీనితోఁ గాఁపుర ముఁజేయుచున్నది. ఇట్టిపురుషులే కదా లోకవంచకులు. ఆపుష్పవాస నయెంతదూరమువ్యాపించుచున్నది. ఆకునుమ మెంతమనోహరముగా నున్నది. దానికాంతులు పూర్ణచంద్రుని కిరణములువలె వ్యాపించి రుక్మిణీకేశ పాశమునెల్ల వికసించుఁజేయుచున్నవి. కృష్ణుఁడాపుష్పసన్ని ధానమున నుండుటచేఁగాఁజోలు సితాంభోజమువలె గన్పట్టుచున్నాఁ డు. ఇది మనుష్యలోకములోని పుష్పముకాదు. లోక సంచారియగు నారదమహర్షి దేవలోకమునుండి దీనిందీసికొనివచ్చి కృష్ణునకిచ్చి యుం డనోపు. దానిచేనతఁడు తనప్రాణకాంతయగు నీరుక్మిణి నలంకరించు చున్నాఁడు. ఇది నాకనులతోఁజూడఁజాలముమ్మాటికీఁజూడఁజాలకాని నాకృత్యము నేను నెఱవేర్చికొనకుండఁ జోవుటభావ్యముకాదు. (నమీ పించి) స్వామీ! రుక్మిణీమనోహరా! అమానుకురాలగు మాసత్య భామ నీరాకఁజెదురు జూచుచున్నది. నాకుసెలవిమ్ము. నేనేగద.

కృష్ణ—(కవటహాసముతో) కమలా! యెవ్వడువచ్చితివి?

కమల—నీవు రుక్మిణీదేవి కేశపాశమునఁ గనుమము నలంకరించుచున్నప్పుడే వచ్చితిని.

కృష్ణ—(స్వగతము) దీనికనూయ లోపల నిమిడియుండుటచే తనే రుక్మిణీమనోహరా! యని నన్ను సంబోధించినది. నాయికామణుల యందు దాసీజనమున శెంతయభిమానము? (జనాంతికము) కమలా!

నేనిప్పుడే యక్కడికిరావలెనని వ్రయాణమగుచుంటిని. అంతలో పూజ్యపాదులగు వీరు దయచేయుటచే సంతరాయమైనది. ఇదిగో నీవె నువెంటనే వచ్చుచున్నావు. చదవద.

కమల—చూడఁదగినదంతయుఁ జూచితిని. ఇంక నాకిక్కడనేమి వని. (నిష్క్రమించుచున్నది.)

నార—కృష్ణా! నీదర్శనమున కృతార్థుడనైతి. నీనింక దేవలోకమున కేగవలయు.

కృష్ణ—చిత్తముమహాత్మా!

నార—(గేయము)

మఱిమఱిపుట్టుట మఱిమఱిగిట్టుట

మఱిమఱి జననీకుక్షింబారలుట

దరిగనఁబడదీ సంసారమునకు

చారిఁజూపరా శౌరి! మురారీ! భజి॥

(నిష్క్రమించును)

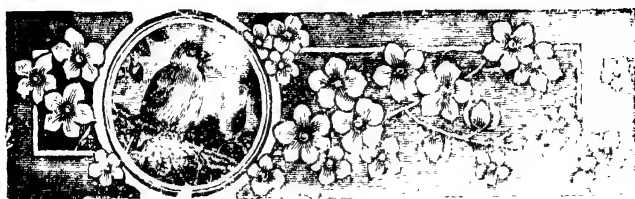
రుక్మి—నాథా! యింతవఱకు నీవిందే యాలస్యముచేయుటచే మానవతియగు సత్యభామ కేమియాగ్రహముకలుగునో శీఘ్రముగా నామెనుగూడ సంతసింపఁజేసిరమ్ము.

కృష్ణ—మంచిది.

(అందఱు నిష్క్రమింతురు.)

వ్ర థ మాంకము.





## శ్రీ కృష్ణ తులా భారము

ద్వితీయాంకము.

సత్యభామామందిరము.

సత్యభామ—(కయ్యపైబవళించి) నాప్రాణేశ్వరుడింకను రాకుండుటకుఁ గారణమేమి ? కృష్ణుడు రుక్మిణీ మందిరమున నున్నాఁ డోలేఁడో ? ఒకక్షణమైనను నన్నుఁ బాయకుం డెడివాఁడు. నాగీచిన గీటుదాటకుం డెడివాఁడు. నాప్రాణనాథుఁడు. నావిధేయుఁడు వచ్చుచు నేయుండవచ్చును! సమాకర్షణమంత్రమైన మదీయసౌందర్యవాగురా పాశంబునఁ జిక్కిన కృష్ణహరిణమెక్కడికిఁ దప్పించుకొని పోగలడు? కమలగూఢ నిలయాలస్యముఁ జేసినదే. కారణమేమియుఁ గనువట్ట కున్నది.

కమల—(ప్రవేశించి) అమ్మా! సత్యభామా! నీవంటి యమాయకురాలగు పడఁతి నాకెక్కడను గనఁబడలేదమ్మా !

సత్య—(లేచి) కమలా ! నాపీయఁడు వచ్చుచున్నాఁడా ? నాకాంతుఁడెక్కడ నున్నాడు? రుక్మిణీమందిరమున లేఁడా ? నీవేల వెంటబెట్టుకొని రాకపోయితివి? కమలా! యేమియూరకుం డెదవు? సత్యభామకడకు రానన్నాఁడా ? ఆతఁడు ప్రేమించుటకు సత్యభామ కన్న మిన్నయగు సౌందర్యవతి లోకంబున నెవ్వఁడెయున్నది ?

కమ—ఈమోహవేశముచేతనే నీవగారవమునకుఁ బాత్రురా  
లవగుచున్నావు. ఇట్టిపిచ్చివలపులునీబోటియమాయకురాండ్రకున్నను  
పురుషులకెన్నటికి నుండవు. అందునను మాయావియైన కృష్ణున కేకోశ  
మునను నుండవు.

సత్య—కమలా ! యేమేయట్లీచున్నావు ? కృష్ణుఁడు నన్నేమే  
నియనాదరణచేసెనా ?

కమ—పిచ్చిదానా! నీకింతకన్నఁ జేయవలసిన యనాదరణమే  
మున్నది ? నేనుగూడ చూచి సహింపలేకపోతిని. అప్పటికిని యెదు  
టఁబడి కొంత నాయుడుకు జల్లార్చికొంటిని.

సత్య—సఖి ! యేమిజరిగినదే ? కృష్ణుఁడేయట్లు చేసెనా ?

కమ—ఏదిమనకు సుఖాస్పదమని తలఁచుచుందుమో యదియే  
మనకు దుఃఖపద్ధమగును. లోక బాంధవుండై యువయించెడి దివాక  
రుండాకాశమధ్యగతుండై మనకలఁడే సంతాపకరుండగుచున్నాఁడు.  
జగదానందకరుండగు సుధాకరుండు వియోగావస్థయందు మనకలఁడే  
ప్రాణహరుండగు చున్నాఁడు.

సత్య—కమలా ! నీవు చెప్పినమాటలో నసత్యములేదుగాని  
కృష్ణుని విషయమున నీయుభమానములు సమన్వయింపవని నేను దృఢ  
ముగాఁ జెప్పఁగలను.

కమ—దృఢముగాఁ జెప్పఁగలవా ? అట్లైన జగన్మోహనమైన  
పారిజాతకుసుమమును గృష్ణుఁడు నీకీయక రుక్మిణీకేశ పాశముననే  
స్వయముగా నేల ముసుచుచు?

సత్య—(కోపముతో) ఆ !! కృష్ణుఁడే యింతవఱకు జేసెనా ?  
కమలా! పారిజాతకుసుమమెక్కడిది ?

కమ—దేవలోకమునుండి నారదమహర్షి తీసికొనివచ్చి యిచ్చి నట్లున్నదమ్మా ?

సత్య—నారదమహర్షి యక్కడనే యున్నాడా?

కమ—పీఠమునందు గణాధిపతివలె గూర్చుండి యున్నాడు.

సత్య—కృష్ణా ? నీ కుహనాభ్రవర్తనమును జూచి నేను మోసపోవుచుంటి. ఇట్టివాడవైతివా? కానిమ్మా? నాయంట నింక నేమొగమున నడుగుబెట్టదో చూచెదఁగాక; కమలా! నాకడకాధూర్తము వచ్చునా? రాదా?

కమ—ఇదిగో యిప్పుడే వచ్చుచున్నానని చెప్పినాడు.

సత్య—కమలా నాకేమియ్యఁ దోచుకున్నది. నీవు నాయొద్దనే యుండుము (ఆకాశమువలక్కించి) హా! మాయావీ సుందరీశిరోమణి యగు నీసత్యభామ నీకంటి కంతచులుకవగాఁ గనుపట్టినదా ? కురూపిణియగు రుక్మిణి నీకువలపుఁగలతై యయ్యెనా ? ఖేను. పారిణమునకు గహనము రుచించినట్లు మనోహరమైన పురము రుచించునా ? కానిమ్మా; నీవింక నాయెదుటికెట్లు వచ్చెదవు, నీరూపసంపదలకు నేను దగి యుండలేదు గాఁబోలు? ఖేను. కపోతమునకు రాజహంసియెట్లుదగియుండును? (నిట్టూర్పుతో) ఓమహర్షీ! నారదా! విశ్వపరిజ్ఞాతవైన నీవచ్చట నుండియేనా యింతవనిజేయించితివి? రూపవతీశిరోమణియగు నా తాజ్రతిభ్రాతృకి యున్నదనియైనను నీవెఱుంగవా ? ఆపుష్పము మోహవేళఁగరవఱుఁడై కృష్ణుడా కురూపిణికేళ పాశమున నలంకరించుచుండఁగా దీనికి సత్యభామతప్ప నీకురూపిణితగదని నివారించుటకు నీకు నోరులేక పోయెనా ? కాని నిచ్చలు వచ్చుచుండెడి నీవు మాయాపరేఖా విలాసతారతమ్యమెఱుంగనివాడవా ? నాకుఁ దప్ప నన్యుల కాపుష్పమర్హముకాదని నీవెఱుంగవా ? తపోనిధివగు నీకింతమాత్రము తెలివితేకపోయెనా ? పోనిమ్మా; విరాగివైన నీకుఁ దెలియకపో

యినఁ బోవుఁగాక; అయ్యతా! ఆపుష్పముఁజూచి సంరమాల్సమున  
సత్యభామాగాల్గవల్లి నీకుజ్జప్తిలోనికి రాకపోయినందుకు శోకింపవల  
సియున్నది. అదియేమైన నీకు పండుబెట్టినదా? లేకున్న తుణమేని  
నాముఖవద్దము విస్మరింపని నీకట్టి పుష్పసందర్శనసమయమునఁగూడ  
కునుమనుకుమారిణియగు నీజగన్మోహిని స్మృతికైన రాకుండునా?  
నేనంతమందభాగ్యురాల? నానాధుఁడింక నా కెల్లువకముగాఁగలఁడు?  
అయ్యో! యతనియందేమియుఁ దప్పలేదు. కురూపిణియగు నీ క్షిణియే  
దియో మోసముఁజేయకున్న నింతయనర్థము గలుగ నేరదు. ఇక నేను  
చేయవలసినదేమున్నది. నాకింక భర్తృవశీకరణమెట్లుకాఁ గలదు?  
భర్తృసాన్నిధ్యము లేనికడతి సౌందర్యమంతయు నడవిఁగాసిన  
వెన్నెలయే గదా? కమలా! భర్తృవశీకరణమున కేమైన నుపాయ  
ములున్నవా?

కమ—లేకపోలేదు ఇప్పుడు కొండలు స్త్రీల భర్తలను వశ  
పఱచుకొనవలెనని భక్త్యభోజ్యపానియములలోఁ గలిగి కొన్ని మందు  
లిచ్చుచుండును. కాని తుట్టతుడకామందులవలన భర్తకు పిచ్చివట్టు  
టయో, తెలివిలేకపోవుటయో, నపుంసకుఁడగుటయో, పరమశత్రువ  
గుటయో, మరణించుటయో, వీనిలో నేదియో యొకటి తటస్థంబు  
కమానదు.

సత్య—(భయముతో) కమలా! అట్టిమందుల సంగతివా  
వలదమ్మా? మఱి యే యుపాయములైన నున్నఁజెప్పము.

కమ—అమ్మా! యెవరైన మహాయోగులు తటస్థంబునా  
దైన నుపదేశించినచోఁ గార్యసిద్ధిగావలసినదే కాని తదితరోపాయము  
లేమియు పనికిరానివి.

సత్య—కమలా! నానాధుఁడు వచ్చుచున్నఁడేమో ద్వారఁ  
కడకేగి చూచిరమ్ము.

కమ—చిత్తము (నిష్క్రమించి పద్మిలమ్మారాలేదమ్మా!

సత్య—నిజముగా నన్ను మఱచినాడు. కమలా! నీవు చెప్పిన మందులవలన తెలివితక్కువకూడ యొకటి యున్నది గదా? దానిమందువలన నానాధుని కాగుణమేమైన పొందినదేమో? దైవమా! నేనన్నివిధముల హతాశునైతి, తిరిగి నాకు ప్రాణేశ్వరాలింగన భాగ్యము చేకూరగలదా?

కమ—అమ్మా! తుచ్చురాండు పెట్టవలసిన యామందు విజ్ఞానవతియగు రుక్మిణి పెట్టనా?

సత్య—పిచ్చిదానా! భర్తనువశీకరించుకొనవలెనను దురాశక్తిం దనిది మంచియని యిది చెడ్డయనితోచునా?

కమ—అమ్మా! యెవరోసాధువు వచ్చుచున్నట్లున్నది. గీతము వినఁబడుచున్నది.

సత్య—వాకుఁగూడ నునాడీ కరిస్పందమగుచున్నయది. వారివలన మనకేమైన నీవు చెప్పినట్లు శుభము కలుగునేమో?

నాగ—(ఘోషించి) కేయము

జనధనయావన మదమేటికిరా?

సర్వము కాలగృహీతమురా

కనుఁగొనినకలంబిది మాయామయ

నలు కనిమార్గం బాసిపుమురా! భరి

సత్య—స్వామీ! మునుపటి నాస్వాగతము స్వీకరించిరోవలయునని ప్రార్థించుచున్నదాన.

నాగ—(స్వగ) ఈసాక్షాతకి తానయవతియనియు, తానభర్తకునచ్చిన యర్థాంగియనియుఁ బ్రబలమైనగర్వముగలదు. ఇదియే కాక మహాభక్తురాలగు రుక్మిణిదేవిమాటయనిన నీమెకించుకొనియుఁ



గిట్టదు. భగవంతుడు భక్తులకు వశుడైనట్లు యిట్టి దుర్గర్విణులకు వశుడుకానేర్చునా? ఇప్పుట్ల నాకుక్రిమిహాదేవి ప్రభావ మీమెక్కువ గనబడి యీమంగర్వభంగము గావించవలసియున్నది. ఇందువలన నే నే నీమార్గమునఁ బ్రయాణము జేయవలసివచ్చినది. (ప్రకా) దేవీ! నాకు శీఘ్రముగా నేగవలసిన కార్యములున్నయవి నేనిచ్చట నాలస్యముచేయుటకు వీలులేదు.

సత్య—స్వామీ! యొకక్షణకాలము నన్నను గ్రహించి దయచేయవలయు.

నార—కానిమ్ము. క్షణకాలములోఁ బోవునదేమి? శ్రీకృష్ణభగవానుని ప్రియకాంతవగు నీమూట దోసివేసిపోవుట మాబోటి వారికి మర్యాదకాదు (సమీపించి పీఠముపైఁగూర్చుండును)

సత్య—మహాత్మా! నమస్కారము.

నార—కల్యాణిభవ కల్యాణిభవ

సత్య—నకలదేశసంచారులగు మీకుఁ దెలియని యంతమేదియు నుండదు. ముగ్ధురాలనగు నాకోర్కె నెఱవేర్చెడి సిద్ధమంత్రమేదేని నాకుపదేశించి పోవలయుమహాత్మా!

నార—మేము పరమార్థచింతనచేత లోకమునుద్రరించుటకుఁ దిరుగుచున్నారము. మాకు దాఁచికొనవలసినదేమున్నది? నీకేమేని మనోరథమున్న యెడల నడుగుము మాచేతనైసంతివలకు నుపకారము చేసిపోయెదము.

సత్య—స్వామీ! భర్త వశుడు కానియెడల భార్యకుండు క్లేశముచెప్పరానిదిగదా?

నార—సాత్వాజిత! స్వాధీనకతికవగు నీకట్టిక్లేశ మేమనిచేకూరినదా యేమి?

సత్య—అందువలననే కార్యంతరవ్యగ్రమనమ్ములగు మీకిట్టి శ్రమమీయవలసి వచ్చినది.

నార—సాత్రాజితీ ! యేవిధముచేతనేని పరోపకారముగునేని మాకిదియొక శ్రమముగాదు. అట్లేని ప్రస్తుతమునీకు భర్తృవశీకరణోపాయము జెప్పవలయునా ?

సత్య—మహాప్రసాదము.

నార—దానికొక వ్రతమున్నది. దానిని నీవు నెఱవేర్చుగలవా?

సత్య—యుష్మద్వాఙ్మానుసారముగా నెఱవేర్చుటకు సంసిద్ధురాలనై యున్నాను.

నార—నీవు రాజపుత్రివిముందే యోజించుకొనుము. ఆవ్రతముసాంగముగా నెఱవేర్చునడలఁ బూనుకొనుము. లేని యెడల నూరకొనుము.

సత్య—స్వామీ ! దాని పేరేమి ?

నార—అక్షర్వ్రతవ్రతము.

సత్య—భర్తనాకర్షించివశునిగాఁ జేయునదియో ?

నార—ఁబోను. అదిమీఁలోటి యస్వాధీనపతికలగు నతివలకుఁ గానేర్పడినది.

సత్య—చరమోత్తమంబైన యీవ్రతముదత్పక నెఱవేర్చెద. స్వామీ ! దీని నియమములేమి ?

నార—సాత్రాజితీ ! యీవ్రతమునొక్కనాఁడే కల్పోక్తవిధానముగా నాచరించి పిదప నొకదాన మీయవలయు నంతటితోనిది సమాప్తము కాగలదు.

సత్య—స్వామీ, యేమిదానమీయవలయు?

నార—భర్తదానము.

సత్య—స్వామీ! యేమి యీదితము. భర్తను దానమిచ్చిన

పిదప భర్తవశీకరణమేమున్నది? నాభర్తకుఁ బ్రతిగృహీత వ్రభువుగాఁ గలఁడు కాని, నాకతని యందధికారమేమున్నది ?

నార—(స్వగ) దుర్గర్విణి ! భర్తపై నీకధికారము కావలయు నా ? యెంతదురభిమానినివి నీకు గర్వభంగము గావించకున్న నేమేక నారదుఁడనా? (హ) కా దానమన నేమనుకొంటివి?

సత్య—భర్తను మఱియొకరి కిచ్చివేయుటకాదా ?

నార—కాదు కాదు. ఇదియాకర్షణవ్రతదానము. అన్నిదానములవంటిది కాదు. భర్తను ముందు పాత్రుఁడగు నొక తపస్వికిదానముజేసిన పిదప ధనధాన్యవస్త్రభూషణాదులలో జేనినైనను బెనిమిటి యెత్తునరిగాఁ దూది యాతపస్వికర్పించిభర్తనుదానుస్వీకరింపవలయు. ఇంకజన్మమున్నంతవఱకాభర్తయగాభార్యనడఁబాయఁడు. ఇదియే దాని ఫలితము. నీకు సామర్థ్యమున్నచో భర్తను స్వాధీనునిజేసికొమ్ము. లేనిచో నీమాట దలపెట్టకుము. ఉపాయాంతరములు కార్యబాధకములేకాని కార్యసాధకములు కానేరవు. నేనింక బోయివచ్చెద.

—(గే య ము)—

దానధర్మములు వ్రతములుగంగా

స్నానములెన్నియుఁ జేసినఁగాని

జ్ఞానవిహీనుఁడు జన్మశతంబుల

త్రానముక్తిఁ గనఁడిది సిద్ధము రా! భజి ।

సత్య—కమలా! కృష్ణుఁడిచ్చటికివచ్చినచో నింతకుపూర్వము కన్న నివృడత్యధికముగా మర్యాద జేయవలయు.

కమ—అమ్మా! రోషవతివగునీకుఁగూడ నింతశాంతికలుగుట శ్రేయకారణము?

సత్య—సఖీ! అతనితోగలసి నేనీయాకర్షణవృత్తము నారదమహర్షి చెప్పినట్లు మరిపూర్తిజేయవలసియున్నది. దానికి మొదట కృష్ణుడొప్పుకొనవలసియున్నది. సామవాక్యములచే నాతనినిముందు వ్రోగ్మృదునిగాజేయవలసిన భారము మనయందున్నది వృత్తమునం పూర్ణమైనవీడకునదిడే దాసానుదానుడై యుండుచుగదా, కృష్ణుడవచ్చుచున్నాడేమో మరలఁజూచిరమ్మ.

కమ—చిత్తము. (నిష్క్రమించివచ్చి) అదిగో మకరందునితోఁగూడ వచ్చుచున్నాడమ్మా.

సత్య—ఎంతదూరములోనున్నాడే ?

కమ—ఇదిగో మనద్వారములోనికి వచ్చినాడమ్మా.

సత్య—(ఆవేగముతో) నీవీకుసుమభాజనముం దీసికొమ్ము. నీవీకలకముందీసికొనివచ్చెద. నాధుంకెమరేగి పూజించి తోడ్కొనిరావలయును.

కమ—అట్లే చేయదము. (కుసుమభాజనముఁ బట్టుకొనునా.)  
(ఇరువురు నడతురు)

(కృష్ణుడు మకరందునితోఁ బ్రవేశించుచు)

కృష్ణ—(సత్యభామరాకను గమనించి పెద్దగా)

చ. అలికులవేణి నానరసిజానన నారతనాలమూట నా

చిలుకలకొల్కి నాయమృతశేవధి నాప్రియకాంత నానతీ

తిలకము నానిధానము ప్రతిక్షణమందును సత్యభామ కన్ను

లకెదురై వధంబును గనుంగొననీయదిదేని మిత్రీమా!

మక—మిత్రీమా! ఆమెస్థితిచూడఁగా మనమిద్దఱముగూడ నీ దినమున గొప్పయదృష్టవంతులమైతిమని తోచుచున్నది.

కృష్ణ—అదియట్లుండనిమ్ము యీసత్యభామ నేనువచ్చుచుండఁగా నీవిధముగ నెన్నఁడును నాకుఁగప్పట్టలేదు సుమా.

మక — కాలవై వరీత్యముగానున్నది.

సత్య — (సమీపించి కృష్ణుని పాదములంగడిగి నత్తినజల్లుకొని పాదములొత్తుచున్నది.)

మక — (జనాంతికముగా) కృష్ణా! భగవంతుని మేమైన సంపాదించు నేమో యనినాకుఁ దోచుచున్నది.

కృష్ణ — వయస్యా! స్త్రీ చిత్తము బహుదురవగాహము. ఇది దేనికోపన్నాగము కన్నినట్లున్నది.

మక — కృష్ణా! యేకన్నాగమైన నాకేమి నాప్రాణములుదక్కినవి, అదియే నాకు సంతోషము.

సత్య — (కమల యందించెడిపుష్పములు కృష్ణుని చేతిలో నుంచును.)

కృష్ణ — (అలింగనముఁ జేసికొని) కల్యాణీ! నేనిచ్చటకువచ్చుటకుఁ గొంచెముతడవైనది తుమింపుము.

సత్య — నాథా! నేనిప్పుడేమైన నాగ్రహించినా ? మీరునన్నే లప్తార్థింపవలసివచ్చినది ?

మక — అమ్మా! నీవిప్పుడునుజేసెడి మర్యాదలకు వ్యతిరేకముగా నివృత్తి మర్యాదలు కనఁబడుటచే వినియాగ్రహనూచకములైన మర్యాదలేమోయని మామిత్కిఁడు తుమింపుమని నిన్నుఁ బ్రార్థింపవలసివచ్చినదియే కాని నీయందు వేఱొకయభిప్రాయముచేతఁగాదు.

సత్య — మకరందా! మిత్రునిపక్షమున సమర్థింపవచ్చితివా? అవృత్తికన్న నివృత్తి భిన్న మర్యాద లేమిదరిగినవి ?

కృష్ణ — మకరందా! నోరెంతయణచినను నణగదుగదా !!

మక — మిత్రుఁడా! నీవునామాటలంతగా వినలేనిచో నానోటి శాకతాళమువేయుము.

సత్య—నాథా! యీపుష్పశయ్యనలంకరింపుము

మక—కృష్ణా! మర్యాదలెక్కువ యగుచున్న యిది పొరబడి పోయెద నేమోయని నామనస్సుకొట్టుకొనుచున్నది.

కృష్ణ—మకరందా! నీవుగూడ నాసరస నేయుండుము (వరికొ  
మించి పుష్పశయ్యపై గూర్చుండును. మకరందుడు క్రింద గూ  
ర్చుండును.)

సత్య—(కృష్ణనకుఁ దనవయ్యెదచే స్వేదబిందువులు చుడుచు  
చు వింజామరముచేవిసరుచు, బాదములొత్తుచు వివిధోపచారములు  
చేయును.)

మక—(స్వ) సత్యభామ యింతకుమునుపు మామిత్రునికుఁజే  
సెడి మర్యాదలనుబట్టి యీమెకు భర్తృసేవచేసెడివిధానమే తెలియద  
నుకొంటిని. ఇట్లుటికి నాకాసంశయమునొలగినది. స్త్రీజనమునకేన్ని  
యెత్తులైననుగలవు. (హా) మిత్రీమా! నీచిత్తముచెడిపోయెడి సమయ  
మిదే జాగ్రత్త.

కృష్ణ—(చిటునవ్వనవ్వును)

సత్య—(స్వ) ఈమకరందుడు తినుటకుఁగొన్ని ఫలములిచ్చివీసే  
దృష్టినుండి తప్పింపవలయు (హా) కమలా! నాప్రాణనాథునకునేనీ  
ఫలములు సమర్పించెదను. నీవామకరందునకుఁ జందనమిచ్చిఫలములు  
సమర్పింపుము.

మక—మిత్రీమా! ఇంతకుముందు సత్యభామయననేమో  
యనుకొంటిని. ఆమెయొగ్యత యిప్పుడు తెలిసినది. కమలా! ఆలస్యము  
చేసెదనేమి?

కమ—బ్రాహ్మణ! వచ్చుచున్నాను.

మక—ఓసీ! నేనుస్వస్తి వాచనిక బ్రాహ్మణుడననుకొంటివా

యేమి? బాహ్యజ్ఞానాని పిలుచుచున్నావు.

కమ—అయ్యా! నిన్ను శూన్యదాయని పిలుతువా?

మక—కమలా! నీవనుగ్రహపూర్వకముగాఁ బిలిచినచో నెట్లు బిలిచిననుతప్పులేదు. ఆగ్రహముతోఁ బిలిచితేమో యనియట్లంటిని.

కమ—నా యాగ్రహానుగ్రహములతో నీకేమి కావలసి యున్నది.

మక—అట్లనకుము. కావలసిన కార్యములన్నియు నీ శూన్యగ్రహములోనేయున్నవి. ఆ తీసుకొనివచ్చునవి కొంచమధికముగాఁ దీసికొనిరా.

కమ—(పుష్పచందనము లాతనికిచ్చి ఫలములు ముందుఁ బెట్టును.)

మక—(వికారదృష్టులతోఁ గమలా కృష్ణ సత్యభామలను జూచుచుఁ దినుచుండును.)

సత్య—ప్రాణేశ్వరా! ఇంతకుమున్ను నాకుఁగలిగిన కోరికల నీడేర్చినన్ను నీప్రీయవల్లభనుగా స్వీకరించితివను గర్వమున నేటివఱ కునునొడలెఱుంగకుంటిని.

కృష్ణ—ఇక నాదు మాత్రము నీకువచ్చినలోపమేమి?

సత్య—నాకు నేఁడాకకోరికకలిగినది. దానికి నీసహాయముకావలసియున్నది. వ్రతీవదమును నామనోరథములకై నిన్ను శ్రమపెట్టుట భావ్యముకాక పోవుటచేతను వ్రస్తుతము నాకుఁగలిగిన కోరిక వర్జనీయముగాక పోవుటచేతను నాహృదయము సముద్రమధ్యమున నుభయపార్శ్వములయందుఁ దరంగములచే నెగురఁగొట్టఁబడు నొకచందమున షోలాయమానమగుచున్నది.

కృష్ణ—మనోహరిణి! నీహృదయమంత షోలాయమానముగా నేల? నేనెవ్వడైనను నీయిష్టమున కన్యధానడచితివా?

సత్య—ఇదియింతకుఁబూర్వము నీవు నెఱవేర్చిన మనోరథముల వంటిదిగాదు.

కృష్ణ—ఎంతదైన నేమి ? చేయఁదలంచిననదియొక భారమా ? చెప్పుము.

సత్య—నాథా! నేనుకవ్రతముచేయునుంటిని.

కృష్ణ—దానికేమి దానధర్మములును వ్రతములును పుణ్యాం గనలుచేసికొనవలసినవేకదా?

సత్య—అది సామాన్యవ్రతముగాదు.

కృష్ణ—దానిపేరేమి?

సత్య—అది ఆకర్షణవ్రతము.

కృష్ణ—దీనికిఫలితమేమి?

సత్య—భార్యాభర్తలనోష్ఠ్య మెడబాయకుండుట.

కృష్ణ—ఈవ్రతము నీవేలచేయవలసినచ్చినది ? నాతో నీ కెప్పుడైన నెడబాటుగలిగియున్నదా?

సత్య—నేనామూటచెప్పితివా? పూర్వము వ్రతములుచేసిన మహాత్ములందఱును దమకు గొఱతెపడినప్పుడేచేసిరా? వ్రతానుష్ఠానము లుత్తమకార్యములు గావునఁ బుణ్యవంతు లవి యాచరించు చుందురు,

కృష్ణ—మంచిది. దీనిలో నావలన నీకుఁ గావలసిన ఫలమాయ మేమి ?

సత్య—ముందుఁ గావలసినదే నీఫలమాయము.

కృష్ణ—అట్లయిన నాఫలమాయమునకుఁ గొఱతెయేమియు ను దదు చెప్పుము.

సత్య—నాథా ! ఈవ్రతములో నిన్ను నేనుకలవస్థికి దాన



ము చేయవలసియున్నది. దానికి నీవొడంబడవలయు నిదియేనామనో  
రథము.

కృష్ణ—నన్ను దానమిచ్చెదవా?

సత్య—ఓను. భర్తను దానమియవలయునని వ్రతనియమ  
ములోనున్నది.

కృష్ణ—మకరందా! వినుచుంటివా?

మక—ఓ !! తినుచుంటిని. ఇప్పుడు మాటలాడుటకు ఏలు  
లేదు. ఇవియన్నియు సమాప్తమగువఱకు, నన్ను మాటలాడిం  
వకుము.

కృష్ణ—ప్రాజేశ్వరీ! నన్నెకరికిదానమిచ్చినచో భార్యభర్త  
లన్యోన్యము నెడఁబాయకుండు లెట్లుతటస్థించును?

సత్య—నాథా! భర్తను ముందుదానముగానిచ్చి పిదప వాని  
యెత్తు ధనభాగ్యభూషణాదివదార్థములుతూచి ప్రతిగృహీత కర్పించి  
మరల భర్తను స్వీకరింపవలయు. ఇదియే వ్రతనియమము. అందువలన  
నే దీని కాకర్షణవ్రతమని పేరువచ్చినది.

కృష్ణ—(నవ్వుచు) నన్ను తూఁవఁగలిగినవదార్థము నీయొద్దను  
న్నదా?

సత్య—(నవ్వుచు) నాథా! అష్టదిగ్గజములనుగూడ తూఁవఁగలి  
గినన్ని భూషణములు నాయొద్దనుండ నీవీస్వల్పమునకీట్లు వ్రశ్చించితి  
వేమి?

కృష్ణ—నీయొద్ద నన్ని భూషణములున్న సంగతి నాకుఁ దెలియక  
ట్లంటిని. కాని నీకీవ్రతముచేయుమని యుపదేశించివారెవరు?

సత్య—సర్వజ్ఞుడగు నారదమహర్షి.

కృష్ణ—అమహానీయుఁడు నెప్పినచో తప్పక చేయఁదగి  
నదియేకానిమ్ము.

సత్య—అవ్రతము పూర్తియగునంతవఱకు నీ పెచ్చట నడుగు  
బెట్టక నాయొద్ద నేయుండవలయు

కృష్ణ—నన్ను నీవు దానమీయవలసియున్నప్పుడు నేను నీయొ  
ద్దనుండక మఱి యొక్కడిగోగుదును.

సత్య—కమలా! కమలా! రా!రా!

కమ—అమ్మా! యేమిజరిగినది?

సత్య—నానాధుడువ్రతమున కొప్పికొని నాడు.

కమ—కృతార్థులమైతిమి.

మక—నాతిండిగోలమీద నేనున్నాను. పాపము, మీమిత్తునిస్థితి  
యెట్లున్నదియో నాకు తెలియదుగదా? కృష్ణా! నిస్థితిగతు లెట్లున్న  
వియో నాకొక్కటియును తెలియలేదు.

కృష్ణ—మకరందా! పూర్తియైనదా?

మక—(తేపుచు) అబ్బబ్బా! నలుగురు లేవదీయవలసిన స్థితి  
లోనికివచ్చినది.

కృష్ణ—(మకరందుని చేయిపట్టుకొని) తిన్నగాలేచిరమ్మ. అన్ని  
సంగతులుసెప్పెదను.

(అందఱు నిష్క్రమింతురు)

ద్వితీయాంకము.





## శ్రీ కృష్ణ తులా భారము.

తృతీయాంకము.

విష్కంభము.

(కమలామకరందులు పోవేళింతురు)

మక—కమలా! యెక్కడికక్కడికో అంతతొందరేమి?

కమ—మకరందా! నేను శీఘ్రముగాఁజూపలయు. ఈమైనను నిలుచుటకుపీలులేదు. విశేషములేమైననున్నచో ద్వరగాఁజెప్పుము.

మక—నావిశేషములు తరువాత చెప్పెదను. నీవంతతొందరగా నక్కడికిఁజూపుచున్నావు. నీవిశేషము ముందుఁజెప్పుము.

కమ—మకరందా! నేడుజరిగెడి గొప్పవిశేషము నీమిత్రుఁడు నీకుఁజెప్పలేదా?

మక—నా కేమియును చెలియజే!

కమ—ఓహూ!! నీనోటిలో మాటదాఁగదని చెప్పకపోయి యుండవచ్చును. లేనిచో కృష్ణుఁడునీకుఁ జెప్పకుండెడివాడా?

మక—కమలా! యేమిది వింతగామాట్లాడుచున్నావు. నిన్న నీవుపెట్టిన ఫలాహారాలన్ని యింతవఱకుఁగూడ నిముఝుకొని అబ్బా! అబ్బా! కడుపులో కుట్టెత్తినపుడెల్ల “కుట్లకల్లా” యెందుకుతింటిరా భగవంతుడా! యని లోలోవలపిసుకుకొనిచచ్చుచుఁగూడఁ బైకినెల్లడింపని నేనంతమాత్రముకమాట యిముడుచుకొనలేనా? అబ్బా!! యీ మాటలకేమి? అవిశేషమేమియో చెప్పుము.

కమ—మాసత్యభామ ప్రతముకటి తలపెట్టినది. అది తన

నోడికోడంద్రీకుఁ దెలియకుండ నెఱవేర్చుకొనుట కీదినముననే నుము  
హూర్తము నిర్ణయించినది.

మక—తన నోడికోడంద్రీకుఁ దెలిసిన నేమి?

కమ—తెలిసినచో వ్రతభంగము కాఁగలదు.

మక—అదియో సందర్భము వ్రతభంగమైన నేమి?

కమ—పిచ్చి బ్రాహ్మణుడా! వ్రతము చేసికొనుట వ్రతభంగ  
మునకా?

మక—పొరపాటు పొరపాటు. వ్రతభంగమునకుఁ గారణ  
మేమి?

కమ—ఈవ్రతములో సత్యభామ తనభర్త నుకరికి దానమీ  
యవలెను. అసంగతి నోడికోడంద్రీకుఁ దెలిసినచో నారూరకొందురా?

మక—అయ్యో! అయ్యో! మిత్రుడా! మిత్రుడా! కృష్ణా!  
కృష్ణా! (కేకలు వేయును)

కమ—నీకేమైనఁ బిచ్చిపట్టినదా యేమి? యెందుకా కేకలు?

మక—కమలమ్మా! నాకుభయమగుచున్నది. రక్షింపుము.  
రక్షింపుము. (పాదములపైఁబడును)

కమ—అయ్యో! పిచ్చివాడా! ఇదియేమిగ్రహచారము. అ  
దుదానికాళ్లపైఁబడెద నేమి? ఏమి పురుషుడవయ్యా? లేలే! నీకుభయమె  
ందుకు?

మక—ఎందుకా? నన్నుగూడ నీవెవ్వరికైన దానమిచ్చుటకు  
రా లేదుగదా?

కమ—అయ్యో! ఛాందసుడా! నిన్ను నేనేటికి దానమిచ్చెదను.

మక—అమె యాయన నేటికి దానమిచ్చుచున్నది?

కమ—అయనను వశ్యునిఁ జేసికొనుటకు.

మక—నీవుగూడ నన్నందుకే

కమ—పిచ్చిముండకొడుకా! అవునవును, నీబోటిబుద్ధిమంతుడు  
యావంతుడు ధైర్యవంతుడు మాకెక్కడ దొరకును?

మక—కమలా! నీమాట నిజమేనాయేమి?

కమ—నిజమే (జట్టుబట్టుకొని రెండుగుద్దులు గుద్దును)

మక—కమలమ్మగారూ! నన్ను విడువు తల్లీ! నీపేరుతో దేవత

కుబెట్టుకొందునమ్మా! నన్ను విడిచిపెట్టు నన్ను విడిచిపెట్టు. (వీడ్పును)

కమ—మకరందా! యేడువకుము విడిచిపెట్టితినిలే. నీవాడు  
దానిచేతిలోనికిఁగూడఁ జాలనివాడవను కొనలేదునుమా?

మక—ఇప్పుడు తెలిసినదా?

కమ—తెలిసినదిలే చాలు. నేనింక నితోఁ బొద్దుపుచ్చుటకు  
వీలులేదు. బ్రాహ్మణులును పేరంటాండుని అందఱును ఇప్పటికే  
వచ్చియుండవచ్చును. వ్రతము ప్రారంభించఁబడి యుండవచ్చును. పేర  
టాండ్రకుఁ బనుపు కుంకుమలిచ్చుటకు నేను సిద్ధముగానుండవలయు.  
నేనుపోవుచున్నాను.

మక—కమలా! నన్నుమార్తెము మఱచిపోవలదునుమా?  
నేనుగూడ వచ్చుచున్నాను. నేనెక్కడఁగూర్చున్ననుసరే; కనుపెట్టియుం  
డుము. నీదేకడా అక్కడిపెత్తనము. వడ్డించువాడు మనవాడైనచో  
కడఁబింతిలోఁగూర్చున్నను లోటుమున్నది?

కమ—నీవన లందుకొఱకవలెననిన మహాపురుషుడవేకదా?  
రా రా నీకేమిలోపము.

(నిష్క్రమించును)

మక—అబ్బబ్బా! భర్తను పశునిజేసికొనుటకు వ్రతములట,  
దానములట, యేమిచిత్తము? పతిభక్తి యేటిగోఁగలిసిపోయినది.

ఎట్టెనను ఇప్పటియాడువాండ్రోకు భర్త కుక్కవలె భృత్యానుభృత్యుడై కూర్చుండుమన్నచోటఁ గూర్చుండునట్లును, నిలుచుండుమన్నచోటనిలుచుండునట్లును, ఉండవలెనుదానికై వారెన్ని పాటెననుకడు మందురు. భగవంతుడు నాకీయగచాట్లులేప్పించినాడు. బ్రతికిపోయినాను. నాకే కనుక యొక్క భార్యాపితృకాచమున్నచో నేనెన్ని పాట్లు పడవలసి యుందునో? ఇప్పుడు మాకృష్ణుని జూచుచుండలేదా? ఇంతకును ఆయనసమర్థుడుగనుక దాటుకొని వచ్చుచున్నాడు. నాబోటివాడైనచో నెప్పుడో యెందులోనైన నొక్కక్షణములో ముక్కు మూసికొనెడివాడే! నాకీసంగతులెందుకు? బ్రోవు బ్రోవు (తే.పీ) వీరము మిగిలిపోవు నేమో త్వరగాఁబోవలెను.

(నిష్క్రమించును)

—♦ వ్రతమందిరము. ♦—

(కృష్ణుడు సత్యభామయుఁ బీతములపైఁగూర్చుచును. గర్గమహర్షి వారదమహర్షి సభ్యులందఱు యథాస్థానములఁ గూర్చుచుచును)

గర్గ—అనయోర్దంపశ్శోః అనుధతీ వసన్తయోరివ, ఛాయా నూర్యయోరివ, సీతారామయోరివ, లక్ష్మీనారాయణయోరివ, నిరంతరానపాయితాసిద్ధ్యర్థం శ్రీసంకర్షణదేవతాముద్దిశ్య శ్రీసంకర్షణ దేవతావ్రసాద సిద్ధ్యర్థంచ సంకర్షణపూజాంకరిష్యే.

సత్య—(పైవాక్యములుచెప్పి కలశోదకమును ముట్టుకొనుచున్నది.)

గర్గ—అస్యశ్రీ ఆకర్షణ వ్రతస్యసంకర్షణోదేవతా.

శ్లో॥ సంకర్షణం మహాదేవం భర్తృవశ్యత్వసాధనం

ధ్యాయామి భక్తిభావేన స్త్రీణాం కల్పమహీరుహం॥

సత్య- శ్రీసంకర్షణదేవంధ్యాయామి.

గర్గ-శ్లో॥ సంకర్షణ మహాదేవ త్వయావాహ్య దివౌకసః

విజయం ప్రాప్నువన్ స్వామి తస్మాదావాహయామ్యహమ్॥

సత్య—శ్రీసంకర్షణదేవమావాహయామి.

గర్గ-శ్లో॥ వజ్రవైడూర్యనూశేక్యఖచితం స్వర్ణనిర్మితం

సంకర్షణమహాదేవ సింహసనమిదం వ్రభో॥

సత్య—శ్రీసంకర్షణదేవాయ సింహసనం సమర్పయామి॥

గర్గ-శ్లో॥ సుగంధిభిరమీభిస్తే జలైరర్ఘ్యం వ్రకల్పితం॥

సంకర్షణ మహాదేవ తదిదం వ్రతిగృహ్యతాం॥

సత్య—శ్రీసంకర్షణదేవాయ అర్ఘ్యంసమర్పయామి॥

గర్గ-శ్లో॥ ఇదం పాద్యం వ్రవిత్రింతే సమాసితం నిరీక్ష్యతాం

అనేన త్కళయామ్యద్య స్వామి పాదాంబుజద్వయం॥

సత్య—శ్రీసంకర్షణ దేవాయ పాద్యం సమర్పయామి!

గర్గ-శ్లో॥ మధురం లఘు పానీయం పరిశుభ్రం మనోహరం  
సంకర్షణమహాదేవ గ్రాహ్య మాచమనీయకం॥

సత్య—శ్రీసంకర్షణ దేవాయ ఆచమనీయం సమర్పయామి!

గర్గ-శ్లో॥ క్షీరాజ్యమధుభిర్యుక్త మిక్కుఖండరనైర్మలం॥  
పంచామృతమిదంతుభ్యం సంకర్షణ సమర్పితం॥

సత్య—శ్రీసంకర్షణ దేవాయ పంచామృత స్నానం సమర్పయామి॥

గర్గ-శ్లో॥ శుద్ధేః ప్రిసాదసంపన్నైర్మహాపథిసమృద్ధవైః  
సంకర్షణ త్వాం సలిలైస్సాక్షాదయామి మహాప్రభో॥

సత్య—శ్రీసంకర్షణ దేవాయ శుద్ధోదక స్నానం సమర్పయామి॥

గర్గ-శ్లో॥ కాశేయలింతుసంవీతం పీఠవర్ణం మనోహరం॥  
సంకర్షణ మహాదేవ వస్త్రయుగ్మదిదంప్రభో॥

సత్య—శ్రీసంకర్షణ దేవాయ వస్త్రయుగ్మం సమర్పయామి!

గర్గ-శ్లో॥ ముక్తామణిమయైశ్చిత్రైస్సర్వైర్వస్త్రైస్సమృద్ధవైః  
పవిత్రైస్తన్మభిర్దీప్త ముపవీతం దదామితే॥

సత్య—శ్రీసంకర్షణ దేవాయ యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి॥

గర్గ-శ్లో॥ మృగనాభిసహాయుక్తః కర్పూరాగురువాసితః  
త్వదంశేషసుఖాయాస్తాం గంధస్సంకర్షణప్రభో॥

సత్య—శ్రీసంకర్షణ దేవాయ గంధం సమర్పయామి!

గర్గ-శ్లో॥ హరిద్రాసత్తతానేతాః స్వర్ణఖండానివోజ్వలాః  
అర్పయామి తవ పీత్యై శ్రీమగ్ సంకర్షణప్రభో॥



సత్య—శ్రీసంకషణదేవాయ అక్షతా సమర్పయామి॥

గర్గశ్లో॥ అమీభిర్వివిధాకారై స్సమనోభిర్మనోహరైః  
సారభ్యపరిపూర్ణైస్త్యై మర్పయామి జగత్ప్రభో॥

సత్య—శ్రీసంకషణదేవాయ పుష్పాని సమర్పయామి॥

(గర్గమహర్షి చెప్పుచుండ సత్యభామ పూజచేయును)

గర్గ—వద్మపాదస్య పాదా పూజయామి

నుకుమారగుల్ఫస్య గుల్ఫౌ పూజయామి

నాగహస్తారోః ఊరూపూజయామి

కనకనూత్రీకలా సాలంకృతకటేః కటింపూజయామి

విశాలవక్షసః వక్షఃపూజయామి

ద్వీర్ష బాహూః బాహూ పూజయామి

శంఖచక్రాంకితకరస్య హస్తౌ పూజయామి

స్మితముఖస్య ముఖంపూజయామి

త్రివలీవిభ్రాజితకంఠస్య కంఠం పూజయామి

పుండరీకాక్షస్య నేత్రేపూజయామి

శ్రీకర్ణస్య కర్ణౌపూజయామి

నుందరభ్రువోభ్రువౌపూజయామి

నుశీరసః శీరఃపూజయామి

సంకర్షణమహాదేవస్య సర్వాణ్యంగాని పూజయామి॥

శ్లో॥ నానానుగంధద్రవ్యాణాం వ్యామిశ్రీణముపేయమా

ధూపేనాఘ్రాప్రయ్యామి త్వాం సంకషణమహావ్రభో॥

సత్య—శ్రీసంకషణదేవాయ ధూపం సమర్పయామి

గర్గ-శ్లో॥ త్రైలోక్యతిమిరఘ్నేన ఘృతవర్తివిరాజితా  
దీపేన దీపయామి త్వాం సంకర్షణమహావృభో॥

సత్య—శ్రీసంకర్షణమహాదేవాయ దీపంసమర్పయామి  
గర్గ-శ్లో॥ సర్వీక్షీరగుడైర్యుక్తం వంచభక్ష్యైరిదంయుతం  
నివేదయామ్యహంతుభ్యం సంకర్షణమహావృభో॥

సత్య—శ్రీసంకర్షణమహాదేవాయ సివేదనం సమర్పయామి  
గర్గ-శ్లో॥ ఏలాలవంక కర్పూరజాతిపూగఫలైర్యుతం  
తాంబూలంగృహ్యతాం దేవ సంకర్షణమహావృభో॥

సత్య—శ్రీసంకర్షణదేవాయ తాంబూలం సమర్పయామి  
గర్గ-శ్లో॥ ద్వాదశాదిత్యసంకాశం వృథయాసంవృభూతయ  
కర్పూరసీరాజనం తే సంకర్షణ దిశామ్యహం॥

సత్య—శ్రీసంకర్షణదేవాయ సీరాజనం సమర్పయామి  
గర్గ-శ్లో॥ సాధనం సర్వకార్యాణాం త్వత్ప్రసాదస్యభాజనం  
మంత్రీపుష్పమిదం దేవ సంకర్షణమహావృభో॥

సత్య—శ్రీసంకర్షణదేవాయ మంత్రీపుష్పం సమర్పయామి  
గర్గ-శ్లో॥ అపరాధసహసృఘ్నా శృద్ధాభక్తి సమంచితా  
వృదక్షిణ నమస్కారా సంకర్షణ గృహాణ మే॥

సత్య—శ్రీసంకర్షణదేవాయ నమస్కారా సమర్పయామి  
గర్గ-శ్లో॥ ఋం త్రేక్రి యాయాం శృద్ధాయాం సర్వేషు విషయేషు వా  
యో మే భవతి లోకస్తం తుమ సంకర్షణవృభో॥

అనేనచిదేంబరేశ్వరకల్పక్త వృకారేణకృతయాపూజయా  
శ్రీసంకర్షణదేవస్సుప్రీతస్సువృసన్నోవరదోభవతు.

సత్య—శ్రీసంకర్షణార్పణమస్తు. (అక్షిణోదకము విడుచుచు.)

గర్గ—అమ్మా సత్యభామా! ఇక భర్తృదానమే యవశిష్టము గా నున్నది.

సత్య—అయ్యా! పృతిగృహీతలెవరు?

గర్గ—అయ్యా! సభ్యులారా! మీరందఱుగూడి యీదానమున కెవరర్హులొ నిర్ణయింపుడు.

సభ్య—అయ్యా! యీమహాకార్యమునకు సాక్షాద్భ్రహ్మపుత్రుడగువారదమహర్షి కన్న నీసభలో సభికులెవ్వరునులేరు.

గర్గ—అయ్యా! వారదమహర్షీ! తమరీపీఠముపైకిదయచేయుడు.

వార—గర్గమహర్షీ! వీరందఱును నాతండ్రియందుండు సభిమానముచే నన్ను పెద్దగాఁ జేయుచుండురు. కాని నాకంతయోగ్యతయున్నదని నేనుచెప్పజాలను.

గర్గ—మహామహా! మహాత్ములు తమయాన్నత్యముంబ్రకటించుకొనుటకు లజ్జించుచుండురు. మీరుప్రతిబంధముఁజెప్పవలదు. దయచేయుడు.

వార—(సంశయించుచున్నాఁడు.)

సత్య—స్వామీ వారదమహర్షీ! సంశయించెదవేమి? దయచేసి నామనోరథపూర్తిఁ గావింపుము.

వార—(నవ్వుచువిచ్చి పీఠముపైఁగూర్చుండును)

సత్య—(కృష్ణుని ముందుంచుకొని వారదునిచేతిలోధారఁ బోయుచున్నది)

వార—(ప్రతిగ్రహించి) కృష్ణా! నిన్నుఁ బ్రతిగ్రహింపఁగల భాగ్యము నేకూరుటచే నేనిప్పుటికి ధన్యుడనైతి. నాతపస్సునేటికి సిద్ధించినది. మనమింక నేగుదము రమ్ము.

కృష్ణ—(సత్యభామవంకజాచుచున్నాడు.)

నార—కృష్ణా! నిపు సత్యభామవంకజాడగూడదు. నావాడ  
వై తివి. కావున నావంకజాడుము.

కృష్ణ—(నారదునివంక నే చూచును)

సత్య—మునుందా! యేమియిట్లనెదవు? నానాధుని దీసికొని  
పోదలచితివా యేమి?

నార—ప్రతిగ్రహించిన పిదప దీసికొనిపోక యూరకుండునా?

సత్య—నారదా! నీవు చెప్పినమాటనకు స్మృతిలోనున్నదా?

నార—ఉండకేమి? సమర్థురాలవైనచో కృష్ణునివిడిపించుకొని  
పోము.

సత్య—కమలా! తులదెప్పింపుము. నానాధుని యెత్తుధనము  
నీముమీకిచ్చి నానాధుని స్వీకరించెదను?

నార—అదిచక్కనిమాట. కానిమ్ము.

కమల—(తులదెప్పించి యుంచును.)

సత్య—నాథా! ఈ తులాఫలకముపై గూర్చుండుము (చేయి  
బట్టుకొనఁజూపును)

నార—సత్యభామా! చాలుచాలు. నావస్తువును నీవుముట్టుట  
కు నీకధికారమేమిన్నది. ఆవలనుంచుము. కృష్ణుని నేను గూర్చుండఁ  
బెట్టలేనా? (కృష్ణుని నులాఫలకముపై గూర్చుండఁబెట్టుచున్నాడు.)

సత్య—(కోపముతో) కమలా! ధనముందీసికొనివచ్చి తులా  
ఫలకముపైనుంపుము?

కమ—(నిష్క్రమించి ధనముందెచ్చి తులలోనుంచును.)

సత్య—ఏమీ? ఇంతధనమువేసినను త్రాగు పంగకున్నదే

కమలా! నాయేడువారముల సొమ్ముదెప్పింపుము.

కమ—(పోయివచ్చి తులలో నుంచును. తులవంగదు.)

సత్య—ఇది యేమియాశ్చర్యము? కమలా! నాచీరలన్ని యును దీసికొనిరమ్మ.

కమ—(పోయివచ్చి తులలోచీరలుంచును. తులవంగదు)

సత్య—అయ్యా నారదమహర్షీ! ఇదియేమి? నానాధుడింత బరువుండెనా?

నార—నాకేమి తెలియును. నన్నేటికిగదవు?

సత్య—(తనదేహమువైనుండుభూషణములన్నియునుతులలోనుంచును. తులవంగదు) అయ్యా? నాగతియేమిదైవమా! నేనెందుకివ్రతమును బూనుకొంటిని. వాకీవ్రతమువలన నెంతవరాధవము చేకూరినది (దుఃఖించును)

నార—అయ్యాకృష్ణా! లెమ్ము మనమేగుదము. (కృష్ణునిలేవలదీయుచున్నాడు)

సత్య—అయ్యా నారదమహర్షీ! నీకు ననుస్కారములేయుచున్నాను. నానాధునెక్కడికిఁ దీసికొనిపోయెదవు.

నార—అమ్మా! నాకుదోచినచోటికిఁ దీసికొనిపోయెదను.

సత్య—అయ్యా! యెవరికిచ్చెదవు?

నార—ఈతనియెత్తు ద్రవ్యమిచ్చెడివారి కీతని నిచ్చెదను.

సత్య—అయ్యా! నన్ను మొట్టమొదట భర్తవశీకరణమునకు వ్రతము సేయమనిచెప్పి తుదకిట్లు సేయుట నీకున్యాయమా?

నార—అమ్మా! యెందఱికోపియింపైన శ్రీకృష్ణుని నీవొక్కదానవే ముంగిటిలోఁ గట్టివేసికొనఁదలచుట నీకున్యాయమా?

సత్య—ఈసంగతి మొట్టమొదటనే చెప్పకపోతివా?

నార—చెప్పక పోయినదేమున్నది. చెప్పినదానికి వ్యతిరేకముఁ జేసినదేమున్నది?

సత్య—అయ్యా! నానాధుని నేనెల్లడఁబాసియుండఁగలను?

నార—నావస్తువును నేనెల్లడఁబాసియుండఁగలను?

సత్య—అయ్యా! నీకిది ధర్మమా?

నార—అమ్మా! నీకిది ధర్మమా?

సత్య—నీవీంతవంచకుడవను సంగతి నాకుఁ దెలియక మోసపోతి ని మమా?

నార—నీవీంత యసమర్థురాలవనుసంగతి నాకుఁ దెలియక దాన ముపట్టితినినుమా?

సత్య—నాధా! నన్నెకసారి చూడవేమి?

నార—ఒకరికి స్వాధీనమైనవస్తువు నందు నీకు స్వాతంత్ర్య మేమున్నది? నీవెల్లెన్నఁటికిని బిలువకుము.

సత్య—అయ్యా! నాగతియింతియేనా?

నార—యత్తాయత్తములెఱుంగక దాన మొసఁగెడివారి గతు లన్నియు నింతియేనుమా? కృష్ణా! మనమిచ్చట నితనుండఁగూడదు. ఈ తంబురా బట్టుకొని రమ్మ. వెళ్లుదమా.

కృష్ణ—తంబురాబట్టుకొని వెంటనడుచుచున్నాఁడు)

నార—(తాళమువాయింపుచు నాట్యముచేయుచు)

—గేయము—

ద్రవిణచింత నీ కామిని యటరా?

దండించెడివాడిత లేడటరా?

భవనమునో సత్సంగంబొకటే

భవసింధువుదాటఁగ నావికరా! భజి!

(అందఱు నిష్క్రమించుచున్నారు)





# శ్రీ కృష్ణ తులారాధనము

చతుర్థాకము.

(సత్యభామ కమలలో ప్రవేశించును)

సత్య—కమలా ! నేనెంత బుద్ధిహీననైతి నే. నేనెంత హతాశ నైతి నే. నా ప్రాణేశ్వరుని, నామనఃకాంతుని, నాకుంక జాతుని నా నారదుఁడెంతచిక్కులు బెట్టుచున్నవాడో, నానిమిత్తమేకరుణానముదుర్చి గునానాధుం డెన్నికష్టములు ఒకచున్నాడో గదా ?

మ॥ జననిందాశతభాజనంబయి నైచ్యంబొందు శాకన్న నీ పనితామండలిలోన నేపడతి యే వామాంగి కూర్చున్న పరనయై జ్ఞానపీహీనయై బహుమదాధ స్వాంతయై ప్రాణనాధుని భవ్యాత్ముని దానమిచ్చు నకటా? దుర్బుద్ధి నైతిం గదే॥  
కమలా ! నాకింక ద్రవ్యమిచ్చువారెవరే ? నాకేమార్గము లోకకున్నయిది. ఆనారదుఁడింతలో నానాధు నెవనికి విక్రయించునో యని నాహృదయము భయకంఠితమగుచున్నది. కమలా ! ఈయూపత్కాలములో నీవు నాకేదైన నుకయుపాయముఁజెప్పి గట్టెక్కించవలయు. సఖి నీవేనాకుగతి.

కమ—అమ్మా! నాకిప్పుడొక యుపాయము లోచించుచున్నది. నీవభిమానపతివి. కావున నీకాయుపాయముఁజెప్పటకు నేను సంశయించుచున్నాను.

సత్య—సఖీ ! నీవు సంతోషమునకు చెప్పుము.

కమ—అమ్మా ! నీ సంతోషముల కడతేగి వారి వస్తుభూషణాదులఁ దీసికొనివత్తుమా ?

సత్య—సఖీ ! ఇప్పటికే నాయభిమానమంతయు నిర్దగ్ధమైనది. సరివారగు నాతోడికోడండ్రుకాళ్లు పట్టికొనవలసిన దుర్విపాకముగూడ సంపాదించినదా ?

కమ—అమ్మా ! కాలమొక్కవిధముగ నెట్టివారికిని గడవదు. కార్యసమయముననియభిమానమును బెట్టుకొన్న కార్యముగట్టెక్కునా?

సత్య—సఖీ ! అభిమానము చంపుకొనినను శ్రీకృష్ణుని దానమిచ్చితినిని వారియెదుట నేనేముగముఁబెట్టుకొని చెప్పుగలనే?

కమ—నీవంతగా చెప్పలేకపోయిన నేను చెప్పుదునులే. రావమ్మా, కార్యమతిక్రమించుచున్నది. (ఇద్దఱును పరికిమింతురు)

—(జాంబవతీగృహము. —)

(జాంబవతీ లక్ష్మణుని పరీక్షింతురు)

కమ—అమ్మా ! మీతోడికోడండ్రు జాంబవతీ లక్ష్మణులిద్దఱునిదిగో నచ్చట ముచ్చటించుకొనుచున్నారు. త్వరగారమ్ము.

(ఇద్దఱును వారిని సమీపింతురు)

జాంబ—ఓహూ ? సత్యభామయా? సత్యభామా ! నీవెన్నఁడును మాయొడ్లెఱుంగని దానవే. ఇప్పుడిచ్చటికి నీవు వచ్చుటఁ జూడ మాకత్యద్భుతముగా నున్నది. రారా.

కమ—అమ్మా ! జాంబవతీ ! సత్యభామ నేడు మీవలననొక కార్యము నాశించివచ్చినది. మీకడకింతకు ముందెప్పుడు నీమె రాకపోయినను నీమెకు మీయెడఁబ్రేమభావము లేకపోలేదు.

లక్ష్మ—ఓసీ ! సత్యభామ యేలయడుగరాదు?



సత్య—అమ్మా లక్ష్మణా! మీకడ నే నా కార్యము చెప్పటకు లజ్జపడుచున్నాను.

జాంబ—అట్టైన కమలా ! నీవే చెప్పము.

కమ—అమ్మా ! సత్యభామయొక వ్రతము సేసి కృష్ణుని నారదమహర్షికి దానమిచ్చినది. అతడు కృష్ణునియొత్త ద్రవ్యము తూచి యిచ్చినచో కృష్ణుని విడిచెదనని చెప్పినాడు. కృష్ణుని విడిచింతుకొనుటకై మా సత్యభామ తనయొద్దనున్న వస్త్రభూషణాదిద్రవ్యమునంతయుఁ దులయించుచి తానేకవస్త్రయై నిలువఁబడినది. కాని కృష్ణునితో నీమె ద్రవ్యమంతయుఁ దులఁదూఁగలేదు. కావున మీ సహాయమును బ్రార్థించుటకై వచ్చినది.

జాంబ—ఓసీ నిర్భాగ్యురాలా! శ్రీకృష్ణుడు నీకొక్క దానికే భర్తయనుకొంటివా ?

లక్ష్మ—ఓసీ గోముఖవ్యాఘ్రిమా ! భర్తయందు మహాప్రేమయున్నట్లు నటించుచుంటివిగదే. ఇప్పుడతని సేవెట్లు మఱియొకనికి దానమిచ్చితివే?

సత్య—(జాంబవతీ లక్ష్మణుల కాళ్లుపట్టుకొని) అక్కలారా ! వాయువరాధమును తమించి నాకీయావత్కాలమున సహాయము సేయుడు. లేకున్న మనప్రాణేశ్వరుడు మనకు దక్కఁడు.

జాంబ—లక్ష్మణా ! వస్త్రులము మనముపేక్షించినచో సీవ్య సనము మనకందఱకును సమానముగా సంక్రమించును.

లక్ష్మ—సత్యా ! మాద్రవ్యమంతయుఁ బంపుచున్నాము. నీవు ముందేగి నాథుని విడిచింపుము.

సత్య—ఇదిగో పోవుచున్నాను—(యవనిక వడును)

(నారదకృష్ణులు వ్రేవేళింతురు)

నార—(కృష్ణునిచేయిపట్టుకొని) ఓపురమహాబనులారా !

ఉ॥ ఈతఁడు ధర్మమార్గములకెల్ల నిధానము లోకరక్షణ  
భ్యాతికి భాజనంబు వరమార్థములోఁ బరమార్థ మార్థసం  
ఘాతము లీతనికొ గనులఁగాంచుటకై తపింపించుచుండు) వ  
రాతపవేళలందొక పదాగ్రమునకొ నిలుచుండి దీక్షచేసె.

ఈదేవకీనందనుఁడు ఈచుహుషరుషుండు మీకెవరికైనఁగావలసినచోఁ  
గొనవచ్చును. ఈతని యొత్తుధనము నాకెవ్వరిచ్చెదనో వారి కీతని విక్ర  
యించెదను. (అని శీకలువేయుచున్నాఁడు)

సత్య—కమలా ! నారదుఁ డెక్కడ నున్నాఁడోత్వరగాచూ  
డుము. (ఇరువురు కరికిరిమింతురు)

కమ—సఖి ! ఇదిగో ఈపురభగధమ వీధిలో జనులుగుంపులు  
గూడియున్నారు. అచ్చట నున్నారేమో పోవుదమురమ్ము.

సత్య—కమలా! వద. వద. అయ్యో! నారదమహర్షి ! నిలు  
వుము, నిలువుము.

నార—ఏమి యంత మహాకార్యము.

సత్య—ఇదిగో యేనుఁగులమీద ద్రవ్యమువచ్చుచున్నది. తూ  
చికొని నానాధుని విడువుము.

నార—(జనాంతికము) కృష్ణా ! శోడికోడండ్రీకాళ్లవైఁబడి  
నట్లున్నది.

కృష్ణ—(జనాంతికము) శోడికోడండ్రీను మాట తనచెవి  
పోడినమాత్రీముననే నివ్వలు దొక్కిన కొఱివలె నెగిరివడుచుండె  
డిది. పాపము కాలమువచ్చి నప్పుడెంత వారైన నేమిచేయఁగలరు?

నార—సత్యభామా! ఆద్రవ్యమంతయుఁదులలోఁదూయింపుము.

సత్య—(తూయించి నిశాశయగుచున్నది.)

నార—కృష్ణా ! మన మింకొక కీధిశీగుదమురమ్ము.

(లాగుచున్నాఁడు.)

కృష్ణ—(వెనుకకుఁ జూచి) సత్యభామా! నాగతియింతియేనా?

సత్య—కమలా ! నేనందుల కీవ్రతముజేసితి నే. నేనెంత మందబుద్ధి నే. నానాధుని దీనాలాపములు హృదయమును శూలములై విదారించుచున్నవే. అయ్యో? యింక నాకేమిగతి.

కమ—అమ్మా! మిగిలిన అోడికోడండ్రొద్దగర కేగుదమురమ్ము.

సత్య—ఎంత పరాభవము గాఁదగియున్నదో యంతయుఁ గావలసినదే పదపద. (నిష్క్రమించుచున్నారు)

—చతుష్పథము—

(నారదకృష్ణులు వ్రేవేళితురు)

—గేయము—

ఎవ్వరమో ? మనమెక్కడి వారము ?

యెవ్వరు మన తలిదండ్రులొక ?

ఇవ్వీధియోజించిన సంసారం

బెల్లను స్వర్ణవిచారము రా! భజ!

నార—(కృష్ణుని చేయిపట్టుకొని) ఓ మహాజనులారా!

సీ. ఈతఁడుండెడి చోటు లెల్లను నిత్యక

శ్యామవైభవముచే నలరుచుండు

ఇతని సన్నిధినుండు నతనికిఁ బట్టిన

దెల్లజంగారమై యెనఁగుచుండు

ఇతని స్నేహము గల్గ నెవ్వఁడేసియును బ్ర

హృదయమున నొలలాడుచుండు

ఈతని చేతనుద్వీక్షింపఁబడువాఁడు

భువనసంపూజ్యుడై పొలుచుచుండు.

గీ. ఇతఁడితండన్న మనవలె నితఁడుగాఁడు

అతని కతఁడె వెలింగెడు నతఁడితఁడు

అమ్మచున్నాడనితని దానమ్మబట్టి

కొనడలంచిన వారెల్ల కొనకె కొనరె॥

సత్య—కమలా ! అయ్యో నాతోడికోడండ్రిచేసిన యవమానంబునకు నేనింక జీవింపను.

కమ—అమ్మా ! ఎవరికాలము మంచిదైనప్పుడు వారల్లే వరా భవించుచుందురు. నీవు మాత్రము మంచికాలములో నంతమండికి నవమానము సేయలేదు. అంతటితో వారు ప్రాణములు విడిచిరా ? శచీదేవ నీకృతంబున గదా పారిజాతమును బోగొట్టుకొని దేవతలలో మొగమెత్తలేక కృశించుచు జీవింపుచున్నది. నీతోడికోడండ్రి నీచే నన్ని మారులు పరాభవించుబడి యుందురు? ఇంతయేల? సత్యభామా. రుక్మిణి మాత్రము నీచే నన్ని మారులు పరాభవించుబడలేదు. అంతటితో నామె ప్రాణములు విడిచినదా ?

సత్య—కమలా ! రుక్మిణిపాదము లొత్తుటకుఁ గూడనేను బని కిరానుసుమా ? చూచితివా నాతోడికోడండ్రిందఱును నాకెంత యవమానము సేయవలయునో యంతయవమానము చేసినను నారు క్మిణి వలెత్తి యొక్కమూట గూడ నన్ననక మర్యాదాపూర్వకముగ తన యొద్దనున్న ద్రవ్యమంతయు మనకొసంగి ప్రియుని విడిపించుకొనుమని పలువిధములఁ బ్రార్థించినదే. ఆమె యోగ్యత నాకు జన్మకలములకైనను బ్రాప్తించునా ?

కమ—సఖీ! మరల నానారదుఁడు నీనాథునెక్కడికి లాగుకొనిపోవునో త్వరగాఁ బోయి వెదకుదము రమ్మ. అందఱతోడికోడండ్రి వప్రభూషణాది ద్రవ్యమంతయుఁ దెచ్చినారముగదా? దీని చేత నైనఁ దులఁదూఁచలేకుందుమా ! రా ! రా ! పరువెత్తును)

సత్య—వద, వద, (పరిక్రమించి) నారదమహర్షి. నిలుపుము, నిలుపుము.

నార—కృష్ణా ! మిగిలిన వోడికోడంద్రీ ద్రవ్యమంతయును దీసికొని సత్యభామ వచ్చుచున్నట్లున్నది.

కృష్ణ—ఇప్పటికి సంపూర్ణముగా నెంత కావలయునో యంత యైనది. ఇకను శాంతి గావలయునా?

నార—కృష్ణా ! కరుణామయుండవగు నీకట్లు దోచుచున్నది. కాని ఇదియంతయు సభిమానధ్వంసము సేసి జ్ఞానము కలిగించుటకు సాధనముగాదా ?

కృష్ణ—నిజము నిజము. ఇంతాగోసరుడవగు నీకు నేను స్వాధీనుడనే కదా, ఇంతకు నెంత చేయఁదలచికొంటివో యంతయుఁ గా నిమ్ము.

నార—సత్యభామా! నీవు మరలఁ దెచ్చిన ద్రవ్యమంతయుఁ దులలోఁ బెట్టుము.

సత్య—చిత్తము (అంతయుఁ దులదూయుచున్నది)

కమ—అమ్మా ! సత్యభామా! ఇదియేమో మూయగానున్న దమ్మా.

నార—మూయగాను శాంతి.

సత్య—ఏమిశాంతి.

నార—గర్వశాంతి.

సత్య—మహానీయా! నీమనోరథము పరిపూర్ణముగా నెఱవేఱినది. ఇంక నైనను నన్ననుగ్రహింపుము. (పాదములపైఁబడును)

నార—పిచ్చిదానా! లెమ్ము, లెమ్ము, ఈతుచ్ఛముగు ద్రవ్యము తోబ్రహ్మాండభాండమండితోదరుండగు నీవుండరీకాతుని నీవు దులదూఁగుగలవా? ఈతఁడుభక్తిచేతనొసంగిన యొకతృణమునకు లొంగి నట్లు దురభిమానముచే నొసంగిన చతుర్దశభువనంబులకేనియు లొంగ

దీవాడుగాడు. ఈతనిమహత్వము కొంచెము తెప్పెదను వినియైనను తరింపుము.

సీ॥ పుణ్యపావములలో బారలాడుచుండెడు

సర్వంబునకు నాదిసాక్షి యితఁడు

జ్ఞానఖడ్గమున సజ్జానసర్వంబు ను

క్కడఁగించువారికి గతి యితఁడు

మాయాంధకార నిర్మగ్నాత్మలగువారి

కల్పిండుగాఁడోయ నధికుఁడితఁడు

తనయందుఁ జిత్తముంచినవారి సాన్నిధ్య

మెడబాయకుండు సర్వేశుఁడితఁడు

సీ॥ ఇతఁడజుండు విశారవిహీనుఁడితఁడు

సర్వభూతసమానవీక్షణుఁడితఁడు

భక్తురాలగు రుక్మిణి భక్తుఁడితఁడు

సత్యమిది వాఁవనేటికో సత్యభామ!

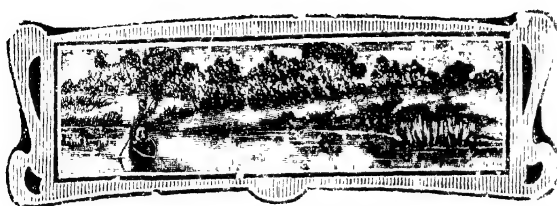
సత్య—స్వామీ! మీరుచేసిన ప్రబోధమువలన నాచిత్తము నిర్మలమైనది. అభిమానరజ్జపు ఖండఖండములుగాఁద్రెంపఁబడినది కాని భక్తులకు భక్తుఁడితఁడని చెప్పియున్నావే అభక్తిసామర్థ్యము గొంచెముగనఁబడినచో నేను కృతకృత్యురాలనగుదును.

నాగ—మంచిమార్గము లోనికి వచ్చితివి. నీవిక్కడు రుక్మిణి యొద్దకేగి యామెను శరణుబొందుము. భక్తిసామర్థ్యము ప్రత్యక్షముగనే చూడఁగలవు.

సత్య—(నమస్కరించి.) మహారా! చిత్తము.

(అందఱు నిష్క్రమింతురు)

(చతుర్థాంకము.)



## శ్రీకృష్ణతులారాభారము

వంచమాంకము.

—) తులసీమందిరము. (—

(జాంబవతి, నాగ్నజతి, మిత్రేవింద, లక్షణ, కాళింది, భద్ర, దుక్కిణి,  
వ్రజేశ్వరించుచున్నారు.)

దుక్కి—అద్యపూర్వోక్తవంగుణ విశేషణవిశిష్టాయాం శుభతి  
ధావస్మాకంసహకుటుంబానాం శ్రీతులసీదేవతావ్రసాదసిద్ధ్యర్థంశ్రీతు  
లసీదేవతాపూజాంకరిష్యే,

శ్లో॥ అంబ! త్వమమృతాజ్ఞాతా తిలోకానాంజనస్యసి!

తస్మాద్ధ్యాయామి కరణై రేభిస్త్యాం తులసి తిథిః!

శ్రీతులసీదేవీ ధ్యాయామి!

శ్లో॥ తులసి! త్వత్ప్రసాదేన పుగా సర్వేసురాసురాః!

ప్రాప్నువన్ విజయం తస్మా త్త్వామధ్యవాహయామ్యహమ్!

శ్రీతులసీదేవీ మావాహయామి!

శ్లో॥ వజ్రవైడూర్యమాణిక్యఖచితం స్వర్ణానిర్మితం!

సింహాసనమిదం దేవీ! తులస్యతోపవిశ్యతామ్!

శ్రీతులసీదే వైరత్న సింహాసనంసమర్పయామి!

శ్లో॥ సుగంధిభరమీభిస్తే జలైరర్ఘ్యం వ్రజల్పితం!

త్వయాతులసి! సానందం తదిదం పృథిగ్మహ్యతామ్!

శ్రీతులసీదేవ్యాల్లర్యం సమర్పయామి!

శ్లో॥ ఇదంపాద్యం సమానీతం త్వదర్థం తులసి స్వయం

అనేనతాశయామ్యద్య తవపాదా పృసారయ!

శ్రీతులసీ దేవ్యైపాద్యం సమర్పయామి!

శ్లో॥ మధురం లఘు పానీయం కరిశుభ్రం మనోహరం!

ఇదమాచమనీయం తే దీయ తే దేవిగ్మహ్యతామ్!

శ్రీతులసీదేవ్యాఅచమనీయం సమర్పయామి!

శ్లో॥ దధిక్షీరాజ్యమధుభిర్యక్తైరీతురసైర్యుజైః!

పంచామృతైరమీభిస్తాం తులసి స్నాపయామ్యహమ్!

శ్రీతులసీదేవీం పంచామృతైః స్నాపయామి!

శ్లో॥ శుద్ధైః పృసాదసంపన్నైః మహామధిసముద్భవైః!

స్నాపయామి జలైరేభిః తులసి త్వం పృసీద మే!

శ్రీతులసీదేవీంశుద్ధోదశీనస్నాపయామి!

శ్లో॥ చిత్త్రశ్శుక్తైః స్వర్ణవర్ణైరభిజమానం మనోహరం!

వస్త్రయ్యుగ్మిదం దేవి ధీయతాం తులసి స్వయం!

శ్రీతులసీదేవ్యైవస్త్రయ్యుగ్మం సమర్పయామి!

శ్లో॥ ముక్తామయైర్మణిపుష్పైః స్వర్ణవర్ణైః సముజ్జ్వలైః

వభిరాభరణైరేవ త్వదంగం భూషయామ్యహమ్!

శ్రీతులసీదేవీ మాభరణైర్భూషయామి!

శ్లో॥ మృగనాభిసమాయుక్తం కర్పూరాగురువాసితం

త్వదంగేషు నుఖాయాస్తామిదం తులసి చందనమ్!



శ్రీతులసీదేవైః చందనం సమర్పయామి |  
 శ్లో॥ హరిద్రానకుతానతాన్ స్వర్ణఖండానివోజ్వలాన్  
 అర్పయామి తపశ్చైత్యై గృహణ తులసి స్వయమ్ |  
 శ్రీతులసీదేవ్యాఅకుతాన్ సమర్పయామి |  
 శ్లో॥ అమీభిర్విషధాకారైస్సుమనోభిర్బహూరైః  
 సారభ్యకరిపూర్ణైస్తామర్పయామి మమాంబికే |  
 శ్రీతులసీదేవీం పుష్పైఃపూజయామి ||

నమజ్జనముకుటీమణికాన్తి నిరాజితపదాయాః పాదాపూజయామి  
 సుకుమారగుల్ఫాయాగుల్ఫాపూజయామి |  
 నాగహస్తారోఢాయాపూజయామి |  
 కనక కాంచీకలాపాలంకృతకట్యైః కటింపూజయామి |  
 సింహమధ్యాయా మధ్యంపూజయామి |  
 పీనవక్షస్థలాయా వక్షస్థలంపూజయామి |  
 లికుచకుచాయాః కుచౌపూజయామి |  
 మృణాలభుజాయాభుజేపూజయామి |  
 పద్మహస్తాయా హస్తాపూజయామి |  
 చంద్రముఖ్యాముఖంపూజయామి |  
 ద్వితీయాశశిలలాటాయా లలాటంపూజయామి |  
 కంబుకంఠ్యాఃకంఠంపూజయామి |  
 చంపకవాసికాయా వాసికాంపూజయామి |  
 వికాలనేత్రాయా నేత్రేపూజయామి |  
 శ్రీకర్ణాయాఃకర్ణౌపూజయామి |  
 సుభ్రువోభ్రువౌపూజయామి |  
 విభూషణాలంకృతమస్తకాయామస్తకంపూజయామి |  
 తులసీదేవ్యాస్సర్వాణ్యంగానిపూజయామి ||

శ్లో॥ నానానుగంధద్రవ్యాణాంవ్యా మిశ్రిణముపేయుషా  
 ధూపేనాఘ్నాః పయామి త్వం తులస్యే తేనతువ్యతామ్॥  
 శ్రీతులసీదేవ్యై ధూపమాఘ్నాః పయామి॥

శ్లో॥ త్రైలోక్యతిమిరఘ్నేన ఘృతవర్తివిరాజతా॥  
 అనేన దీపయామి త్వం దీపేన తులసి స్వయం॥  
 శ్రీతులసీదేవ్యై దీపందర్శయామి॥

శ్లో॥ సర్వీక్షీరగుడైర్యుక్తం పంచభక్త్యై రిదంయుతం  
 నివేదయామ్యహంతుభ్యం తులసి పృతిగృహ్యతామ్॥  
 శ్రీతులసీదేవ్యై నై వేద్యం సమర్పయామి॥

శ్లో॥ ఏలాలపంగకర్పూరజాతిపూగీఫలైర్యుతం  
 నవంనవమిదం దేవి తాంబూలం చర్వ్యతాం త్వయా॥  
 శ్రీతులసీదేవ్యై తాంబూలం సమర్పయామి॥

శ్లో॥ చ్ఛాదశాదిత్యసంకాశం పృథియా సంప్రభూతయా  
 కర్పూరనీరాజనంతే దదామ్యంబ పృసీద మే॥  
 శ్రీతులసీదేవ్యై కర్పూరనీరాజనం సమర్పయామి॥

శ్లో॥ సాధనంసర్వకార్యాణాం త్వత్ప్రసాదస్యభాజనం॥  
 మంత్రీపుష్పరుదం దేవి తులసి పృతిగృహ్యతామ్॥  
 శ్రీతులసీదేవ్యై మంత్రీపుష్పం సమర్పయామి॥

శ్లో॥ అపరాధసహసృఘ్నాన్ శృద్ధాభక్తి సమంచితాన్  
 కృదక్షిణనమస్కారా సర్పయామి మదంబితే॥  
 శ్రీతులసీదేవ్యై కృదక్షిణనమస్కారా సమర్పయామి॥

శ్లో॥ మంత్రేక్రియాయాంశృద్ధాయాం సర్వేషువిషయేషువా  
 యోయోధనతిమేలోకః ససత్కమ్యస్త్యయాంబితే॥  
 శ్రీతులసీదేవ్యై కుమార్యణం సమర్పయామి॥

అనన చిదంబశ్వరకల్పాక్షరకారా కృతయా పూజనీయ శులసీదేవీ  
నువీతానుబిసన్నా వరదా భవతు

కృష్ణార్పణమస్తు.

(అక్షయోదకమువిడుచును.)

సత్య—(కుటాక్షేపముగాఁ బ్రవేశించి) అక్కా అక్కా!  
రుక్మిణీమహాదేవీ! నావ్రాత్యమంతయువ్యర్థమైనది. నాకింక నీవుదక్క  
వేతొకదిక్కులేదు. రక్షింపుము. రక్షింపుము. (పాదములఁ బడును.)

రుక్మి—(లేవనెత్తి) అయ్యో! నాధుని విడిచిపెళ్ళి రాలేదా?  
అమ్మా! ఇంతద్రవ్యమును చాలకపోయినదా?

సత్య—అక్కా! ఇంక నంతద్రవ్యమువేసినను ధట వంగునట్లు  
గప్పట్టదు.

రుక్మి—అమ్మా! సత్యభామా! ఈద్రవ్యమంతయు భక్తిభావ  
ముతోనుంచితివా? అభిమానముతోనుంచితివా?

సత్య—అక్కా! రెంటికీగలభేదమేమి?

రుక్మి—అమ్మా! తృణమనకుఁగూడఁ గొఱగానిదేహమునందు  
నేను నేననడి యంహభావమువారోపించుకొనికర్తృత్వాదితమోభిభూ  
తులై సర్వమును నాచేనిర్వహించఁబడుననియు నేనందఱిలో శ్రీష్ఠుల  
దార్థముననియు నాకు సమానముగఁ మఱియొక వస్తువులేదనియు,  
నేనందఱిచేతను గోరఁదగి యుండుననియు, నేనైశ్వర్యనిధినియు,  
నేను సౌందర్యవయోనిధినియు, తదితరు లందఱు నాకుఁ గ్రిం  
దివారనియు, నాకటాక్షువ్రాసరములేనియెడల భోజము నిలువఁజాల  
దనియు, కరులగుణములయందసహనబుద్ధిచేతను తృణీకారబుద్ధిచేతను  
నిర్లక్ష్యబుద్ధిచేతను ధనలోలులై శామలోలులై కరవంచనవ్రాసక్తిగలిగి  
కరమార్పణిచారదూరులై దురాచారపరాయణులై కృత్యాకృత్యవి

## పంచమాంకము,

వేళకూన్యలై వాచ్యవాచ్యముల నెఱుగక యొడలు తెలియక పాన  
 మత్తులగువారలవలె వివశీకృతేంద్రియులై మనమే శాశ్వతమనియు  
 మనవస్తువాహనాదిసంబంధము విలశింపనియు దైవముగూడ మనయా  
 జ్ఞకుగట్టుబడియుండుననియు నేనొకటి బద్ధుని జేయఁగలననియు నేనుకవి  
 విముక్తుని జేయఁగలననియు మీకు వావాఁడనియు మీఁడవరుఁడనియు  
 నిట్టిపిచ్చితలంపులచే బ్రవర్తిల్లుటయే యభిమానము. ఈయభిమానము  
 గలవారికి బరమేశ్వరుఁడు తోడ్పడుదు. ఏరెంతెంత కార్యములుదలచి  
 చినను భగ్నుమాలగుచుండునే కాని నిర్విఘ్నముగా నెఱవేఱఁజాలవు. ఒక  
 వేళ నేదోయొక్కటి నెఱవేఱినను మనవలన నీకార్యము నెఱవేఱినదను  
 దుర్బుద్ధిచే మీరు సంపూర్ణముగాఁ జెడిపోవుటకు బరమేశ్వరుఁడొందిత్స  
 హయము సంగీకరించెను. తెలిసికొనవలయు: అంతయేకాని తమసామ  
 ర్థ్యముచే నది నెఱవేఱినట్లు భ్రమపడఁగూడదు; ఇదియే దీనిరహస్యము.  
 ఇక భక్తి భావముంగూర్చి కొంచెము వినుము. తృణమునకునుగొఱ  
 గాని యీ యాదేహమువలన నొక్కప్రయోజనమును లేదనియు, బనికిమా  
 లిన యీ యాదేహములయంగుఁ గర్తృత్వాద్యభిమానములు సారోపిండు  
 కొని మేముగొప్పవారమనియు మేమునిచులమనియు మేముధనవంతుల  
 మనియు మేముదరిద్రులనునియు మేముబలవంతులనునియు మేముదు  
 ర్బలులమనియు మేముపుణ్యవంతులనునియు మేముపాపవంతులమనియు  
 మేముబాగుకలదితిమనియు మేముచెడఁగొట్టితిమనియు నన్నందఱును  
 జేర్చొంగురినియున న్నొక్కఁడను దలఁపెట్టఁడనియు నేనుసమర్థుఁడనని  
 యు నేనుసమర్థుఁడనియు నేను సుఖముల చేయనుభవించుననియు నేను  
 దుఃఖములచే యనుభవించుననియు నా శేలోపములులేవనియు నాకన్ని  
 యు లోపములేయనియు మున్నగు నిట్టిపిచ్చిసంతోషవ్యసనములలో  
 మునిగి తేలకమన కెల్లరకురునిశ్వరుండొకఁడు కలఁడనియు దేహత్వబుద్ధి  
 గలజీవున కేనాత్మమునుస్వార్థములేదనియుజీవుఁడనుచేసినీకార్యము

లన్నియు సీత్యరాధీనములైయున్నవనియు, మనము చేయుచున్నామను నభిమానముచే జేసెడికార్యమొక్కటియును నిర్వహించు కదనియుఁ గార్యాకార్యనిర్వహణదత్తుఁడు పరమేశ్వరుఁడొక్కఁడేయనియుఁగుచ్చములగు భోగములు మనకు శాశ్వతములుగావనియు మనహృదయకమలములచే సర్వదా పరమేశ్వరారాధనముఁగావించుటకన్న మతియెందులరణోపాయములేదనియు నిశ్చయించుకొని మనయంబోపించుకొనిన సర్వభావములను బరమేశ్వరునియందుఁబెట్టి దైవవశమున నెప్పటి కెయ్యవిప్రాప్తించునో యుక్కుడయ్యవియెల్ల సమానముగా ననుభవిచుచు బ్రహ్మనందమున నలలాడుటయే భక్తిభావము. అమ్మా! ఈభక్తిభావము గలవారికిఁబరమేశ్వరుఁడెల్ల వేళలసహాయుఁడగుచుండు. పరమేశ్వరాధీనముగా వీరుతలపెట్టినకార్యము లెంతవేనియు నిరంతరాయములుగా నెఱవేఱఁగలవు. అట్లు నెఱవేఱుకున్నను తజ్జనితములగు ఫలాఫలములకుఁ గాని నుఖదుఃఖములకుఁ గాని గురు పాత్రులుకానేరరు. ఇదియేదీనిరహస్యము.

సత్య—అక్కయ్యా! నేను నాధునివిడిపింతునను నభిమానముచేబ్రవర్తించుచుండుటవలనఁ గాఁజూలు నావ్రాయత్నమంతయు భగ్నమగుచున్నయది. అమ్మా! నీవు నాప్రార్థననంగీకరించి భక్తిభావముచే నాధుని విడుపింపుము. నేను కృతార్థనయ్యెద.

(పాదములపైఁబడును)

రుక్మి—అమ్మా! సత్యభామా! లెమ్మలెమ్మునీవభిమానరహితవైతివిగావునఁ దరించితివి. రమ్ముపోదము. (తులసీపాలేయుఁడనీకొని) అమ్మాజాంబవతీ! మీరఁదఱుగూడరఁడు నాధునిదర్శించి కృతార్థలమయ్యెదము. (ఆకాశమువలక్షించి)

శా॥ ఓనిత్యాత్మక! యోపురాణపురుష! యోభక్తమందార! యోజ్ఞానానందమయస్వరూప! జగదీశ! దేవచూడామణి!

నానాలోకనిధానకుక్షికుమారా! నాధా! మనోనాధ! మా  
యానిర్మాణచమత్క్రియానిపుణ! కృష్ణా! దీనసంరక్షణా!॥

(అందఱు పరికిమింతురు, యవనిక పడును.)

—♦ వి హ ర మ ం డ వ ము. ♦—

(నారదకృష్ణులు పోవేళింతురు.)

నార—భక్తపరాధీనా! కృష్ణా! జగన్నాటక సూత్రీధాగుడ  
వగునీమాయయెవనికిని దెలియశక్యమాఁగాదునుమా.

శా॥ మాయాతీతుడవైన నీమహిమ మే ♦ మాత్రంబటంచెతునో  
శ్రీయఃప్రాప్తినిదానరూపకరుణా ♦ సింఘా! జగద్రక్షకా!  
మేయామేయగుణానురూపవరిణా ♦ మా! స్వామి! కృష్ణా! నినున్  
బాయంజాలకయంటి నాకభయదా ♦ నంబున్ బ్రసాదింపవే.

కృష్ణ—నారదా! సమాధియోగమునందు సర్వదా స్వాత్మావ  
లోకనానందప్రసారామృతంబున నోలలాడుచుండెడి నిన్ను నేనొక  
నాడు బాసియుంటివా?

నార—దేవా! అనంతకళ్యాణగుణ పరిపూర్ణస్వరూపుండవగు  
నిన్నుదర్శించినకొలదియుం దనివితరక వాత్సల్యయమిట్లనుపించుచున్న  
దేకాని భక్తమానసనివాసివగు నిపు న న్నెడఁబాసితివనితాడు.

కృష్ణ—నారదా! అదిగోచూడుము! నీకలమున నెడుచూడఁ  
దగినవేడుకఁ జూచుచున్నాను.

నార—(హరిక్కడచి) ఓహో! సత్యభామ తొడికోడుండ్రం  
దఱిగోఁగూడి వచ్చుచున్నట్లున్నది.

(దుశ్శీలసత్యభామాదులు పోవేళింతురు.)

దుశ్శీ—(తులసీపాత్రముంబట్టికొని)

కా! ఆనందంబు భవత్కథామృతలహా + ర్యాస్వాదభాగ్యంబు ని  
త్యానందంబు భవద్గుణానుభవ సం + ప్రాప్తప్రభాలోక మా  
త్యానందంబు భవత్స్వరూపకలహా + వ్యాపారసంగంబు బి  
హ్మానందంబు త్వదేకభావము కృ +ష్ణా! విశ్వసంరక్షణా!

కృష్ణ—నారదా! భక్తిపారవశ్యంబున రుక్మిణీవదనచంద్రచింబము  
నుండి వచ్చుచుండెడి యావాక్యనుధారసంబు సోఁకినంతనే నామేను  
పులకరించుచున్నదినుమా?

నార—భక్తకవరాధీనుడవగు నీకట్లుండుట సహజమేకదా?  
సత్యభామా! నీతోడికోడంద్రనందతిని దోడికొనివచ్చితివా?

సత్య—తలవంచుకొనుచున్నది )

నార—(అందతినిజూచి) ఇంకనో ధైర్యమున్నవారు ముందు  
కురావచ్చును.

జూబ—చెల్లెలా! లక్ష్మణా! నీకేమైన సామర్థ్యముకలదా?

లక్ష్మ—అక్కా! సత్యభామకన్న మనమెక్కువవారమా?  
ఆమెయొద్దనున్నద్రవ్యమొకన్న మనయొద్ద నెక్కువద్రవ్యమొన్నదా?  
మనద్రవ్యముగూడ నింకన వినియోగింపఁబడియే యున్నదికదా?  
మనసామర్థ్యమంతయు నింకఁ దెలిసియేయున్నది. మనమీవిషయ  
మున నెకమాటయొడుటకుఁగూడ సర్దులముగాము.

అందఱును—అదినిజమేసమ్మా! రుక్మిణీ! మేమందఱమునునె  
యందాక పెట్టుకొనియుంటిమి. ప్రాణనాథునిదక్కించెదవో? నారదుని  
పాలుజేసెదవో? అన్నిటికిని నీవేనుమా?

రుక్మి—అమ్మా! నేనెందుకును కనికమాలినదానను. నేనీకా  
ర్యము నెఱవేఱునని యెన్నఁటికిని బూనుకొనను. నాయందు కర్తృత్వ  
మేమియునులేదు. ఈశ్వరప్రసాదమే యన్నింటికినిప్రభావము. కరమే  
శ్వరసంకల్పమెట్లున్నదో యట్లుకాగలదు. మీయాజ్ఞా కరిహరశ్రియము

కాకపోవుటచే నేను నిమిత్తమాత్రముగా నీకార్యములో దిగవలసి వచ్చినది. కాని వేరొకటికాదు. అమ్మా! సత్యభామా! తులలోనిక దార్థమంతయు దీయిపుము?

సత్య—(పదార్థమంతయును దీయించును.)

రుక్మి—(నారదకృష్ణులకు బ్రదక్షిణముగావించి తులయెదుట నిలువబడి చేతులుజోడించి)

శా! నాకర్చ్యత్వముకింతలేచట నా ♦ నాలోకసంరక్షణా!

నీకారుణ్యకటాక్షవీక్షణమునకా ♦ షిశ్వంబులెల్లకా బహి

ర్యాకోచంబు వహించు నొక్కయెడ నీ ♦ ర్యాకోచతంగాంచునే

దీకార్యంబును జేయుచేయకుము నీ ♦ వే సుమ్ము సర్వేశ్వరా!

(తులపైని దులసీదళము నుంచుచున్నది. తులసమానముగాఁ దూఁగు చున్నది. పుష్పవృష్టి మంగళధ్వనులు.)

నార—(తులసీదళముందీసికొని కనులకద్దికొని.)

సీ॥ ఇదిగదా యోగవిద్యదయపంకేసునా

మధ్యస్థిత బ్రభామండలంబు

ఇదిగదా సందారవిదళనప్రక్రియా

దీక్షాసముజ్జ్వలదివ్యశక్తి

ఇదిగదా సంతతాభ్యుదయసంపాదన

కాశల్యదీపిత కల్పతపపు

ఇదిగదా వెనుంతపదసమాసాధన

భాగ్యసిద్ధిదాయక భావుకంబు

గీ॥ ఇదిగదా సాధులోకసమ్మదవిధాన

మిదిగదా సద్విదాసందసదనభూమి

ఇదిగదా భాగవత మహాభ్యుదయసార

మిదిగదా పారమార్థికపదము మాకు॥

సత్య—(రుక్మిణీకృష్ణవారదులకుఁ బ్రదక్షిణనమస్కారములు గావించి బాంబవతీప్రముఖులతోఁగూడ మంగళారతి నిచ్చుచున్నది).



నార—(నాట్యము చేయుచు)

—( గే య ము . )

యోగరతుండో భోగరతుండో  
సంగరతుండో సంగ ద్యుతుండో  
అత్మరతుం డెవడగునో వానిచె  
యోనందము బ్రహ్మానందము రా॥ భజి॥

(నిష్క్రమించుచున్నాడు)

కృష్ణ—సత్యభామా! అభిమానరాహిత్యమున సీపుతరించుటకీ కార్య  
మివిధముగా నిర్వహించబడినది. నీ కేమివదిముగావలయునోకోరుము.

సత్య—దేవా! మీయనుగ్రహమువలన నేను శృతార్థురాల  
నైతి. నాకు మనోరథములన్నియుం దీరినవి. నాకింకె గావలసినవరమే  
మున్నది. విసనిట్లగుగాక.

భ ర త నా క్య ము.

ఉ, నీ కరుణాకటాక్షమూల + సత్యమహాచరిత్రప్రీయున్తమై  
లోకమమగ భావముల + లోబడిపోవకయుండుగాక ని  
ర్యాకుల భావ మేర్పడ మ + హత్తులు తావకదర్శనంబునం  
జేకొనుచుండుగాక భువి + శేషజాలని మోక్షసాధ్యముక.

(అ ద్వానిష్క్రమింతును)

గ ద్య.

ఇది శ్రీభారద్వాజసగోత్ర సీతారామపుత్ర కవచాంశా

గర్భశుక్తిముక్తాఫల పరమేశ్వరప్రసాద

సముపాల్భగీర్వాణాంధృకవసమాధుర్య

చిదంబరకవివర్య హృదీతంబగు

శ్రీకృష్ణతులాభారము

వాటకమున సర్వమును

పంచమాంశము

సంపూర్ణము

# సా వి త్రి చ రి త్ర ము

(గ్రంథకర్త:—అదిభట్ల నారాయణదాసుగారు)

ఈకృతికర్తసంగీతమునందెంత ప్రజ్ఞగలవారో సాహిత్యమునందంతప్రజ్ఞగలవారు. వీనియందలి భరతశాస్త్రప్రవీణులు. వీరికిన్ను మించినస్వరజ్ఞానముగలవారు; మృదంగాది వాద్యములు వీరికినల్లరుపై బండినడక, వయోవృద్ధులు; స్వయముగ సంగీతమున నిలిచి చతురూరమాధుర్యముగ వారికభిప్రాయము కల్గుచున్నది. ఈసావిత్రిచరిత్రమున పరిశ్రమింపబడినదియు వెల్లడియగుచున్నది. దీనిరచయితనే ఇటీవలనాటకములు వ్రేలినది. ఇందలివర్ణనలే తరువాతవ్రేలిన సావిత్రిరూపకములజన్మస్థలచరిత్రములైనవి. వర్ణనలతిస్వభావసిద్ధములై యొకటి జల్లురనజేయును. కృతిపాటకును దానిరాగము చివర నుదహరించబడినది. ప్రకృతిని చదువరులకున్నలకు కటములునుగాజాకగల రసవత్తమ పద్యములు ! నాల్గవకూర్పు ప్రతు లయి పోవచ్చినవి. త్వరపడుడు.

వెల, 0—1—00

## అనుభవగృహవైద్యము

(గ్రంథకర్త:—గ్రంథి సుబ్బరాయగుప్తగారు.)

శాస్త్రమునకు అనుభవమునకునూ చాలతారతమ్యముగలదు. శాస్త్రమున దనుభవమున తలక్రిందుకావచ్చును. కాని అనుభవ సిద్ధమైనది శాస్త్రము కాకపోదు. ఇది అనుభవగృహవైద్యము. అనగా తేటతెలుగుమూటలతో నన్నియు మనకు లభించుదినుసులతో ఇంటిలోవచ్చు సర్వరోగములకు వైద్యుని యవసరములేకుండ చంటి పిల్లలుగూడ వైద్యము విరచాయముగఁ జేసికొనగల చక్కని గ్రంథము. యిట్టిగ్రంథ మిదివఱకులేదు. ఈగ్రంథమింటిలోనున్నచో వైద్యులకొఱకు వెచ్చించు వేలకువేలరూపాయలదా యగును. 1 రూపాయితో అనుభవవైద్యము లభి చినప్పుడీ తరుణమును మీరేల పోగొట్టుకొందురు. ఇప్పుడే యొకగ్రంథమునకు పొందుడు.

వెల. 1—0—0

వలయువారు—

కందుల గోవిందం.

జనరల్ బుక్కుడిపో, బెడవాడ.

# మహాభారత నాటకము

౨౫

(గ్రంథకర్త—సంవత్సరముంబసిగ రాచార్యులు.)

రాయల్ పైజాలో నందముగ ముద్రింపఁబడిన గొప్పపాటకము—పార్శ్వస్థాటు వసునరించి మంచిపాటలతో రచింపఁబడినది. స్థాటుమహావిదిత్రీమాగ నుండును. చదివి తీరవలసిన గ్రంథము—చద్యమొక్కటియే—విశేషమూల్యముగలదియైయున్నది. ఇతర గ్రంథమూల్యము లెక్కయేమి? ఇందలి గాధలు.

(1) ధర్మరాజు రాజనూయము—శిశుపాలవధ (2) శకునిదుర్యోధనునకుదుర్బోధనలుచేయుట (3) పాండవులను కొరవులు నూయదురోదరంబున నోడించి పాంసాలీ మానభంగము చేయఁదలంపుట; కీకృష్ణుడక్షయచేలములనిచ్చి క్షీంచుట, (4) వశ్య భామ మగవినశముచేసికొనుటకు ద్రోవదిని మందడుగుట, ఆమెపాతిపిర్య ధర్మముల నుపదేశించుట, (5) నందుకు దుర్యోధననేవకై రాబోవుచుండ పాధువులెదురగుట, అతడు పాధునేవకై చనుట; (6) నందునకు హరుగ కీకృష్ణుడక్షమమున దుర్యోధననేవ చేయుట—నందదుర్యోధనుల విస్మయభంభావము. నందునిమాకు పోప్తి (7) రెండవమారు ధర్మరాజుని కొరవులు రాజ్యభీష్టునిజేసి యడవులకంపుట—కీకృష్ణుడు ద్రోవదిని భీష్మునివద్దకుఁ గొనిపోవుట. (8) భీష్ముదుర్యోధన వంనాదము. (9) శివుడను మాలవానిభక్తి—మాలవానివలన నూయిపైలవడిచిని బ్రాహ్మణులనాదము—శివుడుభక్తి వదర్శనముచేయుట. (10) కృష్ణుడక్షనునకు భీష్మవధోపాయముచెప్పట—(11) భీష్మునిఅవశయ్య—(12) సీతారాముడను వంచముని ద్రోవగు బ్రాహ్మణజాతగర్వమున నిరాకరించి వంచుఁడగుట, (13) అశ్వథామ, మువపాండవు ను పంపారించుట. (14) పాండవుల మహావిధ్వంసము.

వెల రు 1—4—0

వలయు వాడు.

కందులగోవిందా.

జనరల్ బుక్స్ డిపో, బెజవాడ.





15297